

O SCRISOARE A D-LUI Dr. NAHUM GOLDMAN

Președintele Congresului Mondial Evreiesc, d. dr. Nahum Goldman, a adresat următoarea scrisoare Eminentei Sale d-lui Șef rabin dr. Moses Rosen :

Scumpe și mult respectate prieten,

Întors la Geneva, mă grăbesc ca atât în numele colaboratorilor mei cât și al meu personal, să vă exprim Dv. și colegilor Dv. cele mai sincere mulțumiri pentru minunata ospitalitate și pentru marile trăiri pe care le-am avut în puținele zile în care am fost la București.

Această călătorie îmi va rămâne de neuitat și vă mulțumesc pentru că mi-ați dat posibilitatea acestei vizite în România.

Totul a fost admirabil organizat. Aceste zile mi-au confirmat odată mai mult ce fericire este pentru evreimea din România că Dv. îi sînteți conducătorul și cât de recunoscător trebuie să vă fie evreimea din lume și Israel pentru tot ce ați făcut în acești ani și pentru ceea ce continuați a face.

Cu cele mai bune salutări Dv. și prietenilor Dv.

Al dv.,
Dr. NAHUM GOLDMAN

Geneva, 17 aprilie 1967

Capii cultelor religioase din țară fotografiați cu prilejul semnării chemării pentru încetarea războiului din Vietnam.

Vizita d-lui Charles Jordan în România!

În cadrul prediciei festive rostită în prima seară de Pesah (24 aprilie 1967) la templul coral, Eminentă Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen a adresat un călduros salut d-lui Charles Jordan, vice-președintele executiv al Jointului, care a participat la serviciul religios.

D. Șef rabin a subliniat importanțele acțiuni desfășurate pînă în prezent, cu sprijinul Statului și prin mijloace proprii, de către Federația Comunităților Evreiești (M.) pentru sprijinirea coreligionarilor bătrîni și bolnavi și și-a exprimat bucuria că pe viitor s-au pus bazele unei cooperări în această privință, între Federație și Joint.

„Este deci de a noastră datorie — a continuat d-sa — ca laolaltă, evreii din Răsărit și din Apus, trăind în sisteme sociale diferite, să sprijine orice acțiune menită să ducă la destindere internațională, la consolidarea coexistenței pașnice între popoare, la pace”.

D. Charles Jordan a exprimat elogiul statului român pentru deplina libertate religioasă și pentru sprijinul ce-l acordă cultului mozaic. D-sa a arătat că această libertate a dat posibilitate de dănuire instituțiilor fundamentale ale cultului mozaic. D-sa a relevat de asemenea rolul ce l-a avut și-l are Șeful cultului mozaic d. dr. Moses Rosen, în viața evreiască din România.

(Continuare în pag. IV-a)

CHEMARE

către conducătorii, slujitorii și credincioșii
cultelor religioase, către toți oamenii de
bună credință din lume

Curmarea războiului agresiv purtat împotriva poporului vietnamez a devenit una din problemele care răscolește adînc conștiința întregii omeniri. Guverne, biserici creștine și culte necreștine, organizații intercreștine și internaționale, personalități sociale și culturale din întreaga lume protestează împotriva acestui război inuman.

Dînd ascultare credințelor noastre religioase, care ne poruncesc să fim vestitori ai păcii și făcători de pace, slujitorii ai vieții și nu ai morții, în numele clerului și credincioșilor din patria noastră-ortodocși, romano-catolici, reformați, luterani, mozaici, armeni, unitarieni, mahomedani, baptiști și adventiști care, animați de simțămîntele și de convingerile lor umane și religioase, participă activ la lupta întregului popor român pentru pace, ridicăm glasul împotriva războiului nostru față de acest îngrozitor război.

Condămnăm cu hotărîre pe toți cei care, în Vietnam sau în alte părți ale lumii, pregătesc întinderea războiului, fără nici un respect față de opinia publică mondială.

Cerem cu toată tăria încetarea fără condiții a bombardării Republicii Democratice Vietnam.

Cerem încetarea acțiunilor militare în Vietnamul de Sud și retragerea trupelor străine din această țară.

Cerem să fie respectat dreptul sacru al mult încercatului popor vietnamez de a decide singur asupra soartei sale, fără vreun amestec din afară.

Chemăm pe toți slujitorii și credincioșii noștri să sprijine mai departe forța crescîndă a protestelor și a cererilor de a se pune capăt acestui război.

Chemăm cultele credincioase din întreaga lume să-și deschidă inimile la dreptele aspirații ale poporului vietnamez și să-și unească puterile pentru alungarea războiului din lume și pentru instaurarea unei păci trainice între oameni și popoare.

Chemăm pe toți oamenii de bună credință să se unească și să ceară guvernelor lor solidarizarea cu lupta dreaptă a poporului vietnamez.

Părintele tuturor oamenilor, Dumnezeu al păcii și al bunici înțelegeri între oameni și

popoare, va binecuvînta din cerul Său cel sfînt orice strădanie omenească pentru oprirea uciderii făpturilor Sale iubite-oamenii. „Să căutăm pacea și s-o urmărim”, ca să se împlinească cuvîntul Scripturii: „Dragostea și adevărul s-au întîlnit, dreptatea și pacea s-au sărutat”. Să fie pace pe pămînt, pace tuturor !

JUSTINIAN, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

FRIEDERICH MÜLLER, Episcopul Bisericii Evanghelice C.A.

KISS ALEXA, Episcopul Bisericii Unitariene.

GHEORGHE ARGAY, Episcopul Bisericii Evanghelice-Luterane S.P.

MOSES ROSEN, Șef-rabin al cultului mozaic.

MEHMET IACUB, Șeful cultului musulman.

IULIU NAGY, Episcopul Bisericii reformate.

DİRAYR MARDİCHIAN, Episcopul Eparhiei Armeano-gregoriene.

PETRU PLESCA, Episcop titular romano-catolic.

AUGUSTIN FRANCISC, Ordinarius substituit al Arhiepiscopiei Romano-Catolice din București.

KERNWEIS CONRAD, Protopop romano-catolic de Timișoara.

SIPOS FRANCISC, Protopop romano-catolic de Satu-Mare.

VICAS TEODOR, Președintele cultului creștin baptist.

TACHICI IOAN, Președintele cultului adventist de ziua a 7-a.

EMILE ZOLA ÎN ROMÂNIA

Numele lui Emile Zola va fi pentru totdeauna legat nu numai de uriaşa sa operă literară, a cărei ediţie completă însumează nu mai puţin de 18.000 pagini; de numele acestui mare scriitor se leagă şi „Afacerea Dreyfus” care, la vremea ei, a stîrnit un ecou profund în toată lumea. În obşte evreiască din România numele marelui scriitor şi apărător al căpitanului Dreyfus, a fost pronunţat totdeauna cu veneraţie. Emile Zola ajunsese un mit. În ochii masei evreieşti din România, ca şi din toată lumea, el întrupa dreptatea şi adevărul, justiţia însăşi.

De altfel, elanul cu care Zola se pusese în slujba luminei, ameninţată să fie stinsă de forţele întinericului, a trezit entuziasmul şi la marile spirite ale lumii. Unul din ei a fost Cehov, care, sub influenţa atitudinii lui Emile Zola a părăsit mai tirziu Academia rusă în semn de protest contra anulării alegerii lui Gorki ca academician.

În România, Emile Zola a avut mulţi admiratori, mai ales în rândurile intelectualităţii progresiste din vremea lui, ca şi printre muncitorii atraşi de roamele sale.

Unul din marii oameni de cultură de la noi, Vasile Pirvan, prestigiosul istoric şi arheolog, autorul monumentalei opere „Getica” a văzut în Emile Zola, un titan. Într-o scrisoare adresată unuia din surorile sale, el s-a exprimat astfel despre marele romancier francez: „La pe titanul Zola, dacă-ţi place zgometul asurzitor” de l'Humanitate en marche”, zgomet înspăimîntător, dar etic, aşa precum 70 de Homerii nu pot fi de epici” (V. Pirvan inedit, în Adevărul Literar, nr. 899 din 27.II.1932).

Moartea celui care a lansat cutremurătorul cap de acuzare „J'accuse” a provocat conştienţele în suflurile numeroşilor săi admiratori.

Numeroşi copii născuţi după acest trist eveniment, şi chiar înainte, cînd numele lui era pe toate buzele, au primit numele „Emil” şi chiar „Zola”.

Unuia din vechile societăţi filantropice i s-a dat de asemenea numele „Emile Zola”. Societatea şi-a avut sediul la sinagoga „Cultura” din strada Poradim (cartierul Griviţa). Drapelul acestei societăţi, care se află în arhiva documentară a Federaţiei Comunităţilor Evreieşti (M.) avea pictat la mijloc portretul, în mărime naturală, al patronului ei. Fotografia originală după care s-a pictat portretul a fost dăruită chiar de văduva marelui om, la rugămintea conducătorilor societăţii. Fotoportretul îl înfăţişează pe Emile Zola, în preajma lui 1900, cu cîţiva ani înainte de moarte.

Văduva romancierului a acceptat ulterior să fie chidara de onoare a societăţii „Emile Zola” din Bucureşti, fiind ţinută la curent cu activitatea societăţii, care întreţinea corespondenţă şi cu societatea franceză „Emile Zola” din Paris. Din păcate, originalele scrisorilor văduvei s-au pierdut. În arhiva societăţii s-a păstrat numai o fotocopie a unei scrisori de mulţumire, adresată de Emile Zola, locuitorilor din Chaux-de-Fonds, care i-au dat în dar un cronometru. Din aceeaşi epocă este şi portretul lui Zola, executat de pictorul Solomon Sanielevici, mort în timpul primului război mondial. Litografia originală se află în posesia arhivei documentare a Federaţiei Comunităţilor Evreieşti (M.).

Emblema societăţii filantropice „Emile Zola” o aflăm săpată şi pe pietrele funerare de pe mormintele foştilor ei membri înhumaţi în cimitirul Giurgiului. Astfel, numele omului care a fost un exemplu de virtute civică şi bunăte se află asociat de numele unora din membrii societăţii, decedaţi ulterior.

Patimile şi implicaţiile afacerii Dreyfus au avut un mare răsunet în publicistica vremii.

Scriitorul Emile Zola

Ea a stîrnit o avalanşă de articole, polemici, manifeste, foi volante, cărţi, broşuri, afişe, caricaturi, litografii etc. Unele din aceste publicaţiuni, pro şi contra, difuzate în Franţa mai ales, au ajuns pînă la noi. Ele sînt mărturii şi documente care arată ecoul considerabil al acestei afaceri, nu numai în Franţa.

O litografie „Dreyfus şi apărătorii drepturilor omului”, donaţia Ecaterinei dr. Bönchis, reproduce portretele lui Emile Zola şi ale lui Bernard Lazare, Fernand Labori, Jean Jaures, George Clemenceau, loc. col. Picquard, Waldeck Rousseau şi alţii, nume ilustre, care au jucat roluri de prim ordin în această răsunătoare afacere. Litografia aceasta, deşi nu e tipărită în România, are textul românesc, ceea ce prezintă un interes documentar în plus.

Afacerea Dreyfus a inspirat nu numai pe ziarişti, romancierii, dramaturgi, poeţi, pictori şi graficieni, ci şi pe epigramaşti. Unul din ei a fost talentatul epigramist român Vero.

Iată două din ele, care au circulat în timpul acestei afaceri senzaţionale şi triste, care împărţise la un moment dat Franţa în două:

Dreyfus ştiu că-s trei picioare

Căci aşa-i numele tău

Trei picioare, căpitan

Şi să stai aşa de rău!

E-o crimă ce făcuse veacul

Luă un om nevinovat

Şi-l trimise — aşa la... „Dracu”.

(Aluzie la insula Dracului unde căpitanul Dreyfus a fost deportat).

Între documentele vremii, reflectînd ecoul pe care l-a avut afacerea Dreyfus, mai trebuie să înregistrăm şi un roman în fascicole, apărut la noi în primul deceniu al acestui veac, în care Emile Zola este genul cel bun, în luptă cu genul răului.

El învinge, realizîndu-se previziunea sa, care a rămas ca o lozincă pentru toţi cei care iubesc adevărul: „La vérité est en marche. Rien ne l'arrêtera!” (Adevărul e în marş. Nimeni nu-l va opri).

S. SOLOMON

Descoperiri arheologice

Tara Bibliei şi a profetilor prezintă — cum e şi firesc — un viu interes pentru arheologi. Echipa de oameni de ştiinţă din Anglia, S.U.A., Franţa, Japonia, fără a mai vorbi de cei din Israel, au efectuat săpături în ultimii ani, scoţînd la lumină preţioase vestigii ale unei civilizaţii străvechi. Despre unele rezultate ale acestor săpături am mai scris în paginile revistei noastre. Astăzi vom înfăţişa, informativ, cîteva descoperiri recente.

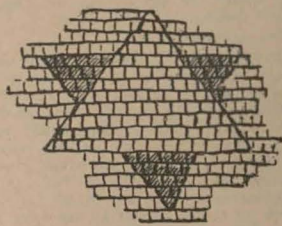
În apropiere de Iavne — localitatea legată de amintirea academiei lui Iohanan ben Zakai — a fost scos la lumină un mauseu roman, împodobit cu un planşeu din mozaic. În afară de oseminte omeneşti, au fost găsite aici bijuterii şi tot felul de obiecte de podoabă din aur.

În altă parte a ţării, la Tel Lahiş, o expediţie a universităţii ebraice a descoperit un vas în care se aflau 18 tăbliţe de argilă, cu un text datînd din secolul al VI-lea înaintea erei noastre. Textul cuprinde o serie de nume ebraice, ca de pildă Neriahu. Nahum etc. Se presupune că pe acel loc se afla un centru administrativ local.

O altă descoperire arheologică recentă poate fi admirată la Muzeul din Ierusalim. Este vorba de un bloc de piatră pe care se află în basorelief o *menora*, despre care se crede că ar data din secolul anterior distrugerii primului templu. Este izbitoră asemănarea dintre această *menora* şi cele reproduse pe arcul de triumf al lui Titus, de la Roma.

În centrul Neghevului a fost descoperit un tezaur antic alcătuit din 10.000 piese romane de argint, bătute în secolele II şi III.

Însfîşit, tot în ultimul timp, o misiune arheologică anglo-israeliană a reuşit să scoată din fundul mării rămăşiţele unei corăbii de război. Unul din membrii expediţiei a subliniat, vorbind despre această descoperire, că ţărmul israelian cuprinde vestigiile a numeroase porturi antice, pînă în prezent aproape neexplorate de arheologi.

PE CAILE VĂZDUHULUI

Transportul aerian al României se dezvoltă în ritm rapid. Pînă în anul 1970, traficul aerian intern urmează să crească de 1,8 ori, iar cel internaţional de 2,7 ori. Se investesc sume considerabile pentru modernizarea sau construirea de aeroporturi şi aerogări, dezvoltarea parcului de avioane şi înzestrarea cu aparatură modernă de protecţie a navigaţiei civile.

Bucureştii are azi legături aeriene cu numeroase oraşe mari ale lumii — Paris, Moscova, Londra, Cairo, Copenhaga, Roma, Berlin, Budapesta, Bruxelles, Atena, Praga, Varşovia, Sofia, Viena, Zürich, Frankfurt pe Main. În perspectivă apropiată sînt şi legături aeriene cu Istanbul şi Beirut. Sporeşte mereu şi în ritm rapid traficul intern, ca şi numărul turiştilor străini ce vin în România pe calea aerului. Numai în vara acestui an vor fi transportaţi cu avionul 280.000 turişti. Dintre aceştia, aproape 80 la sută vor călători cu avioanele TAROM. Pe aeroportul internaţional Kogălniceanu — Constanţa, de exemplu, vor ateriza şi decola 1.200 avioane, într-un răstimp de numai 3—4 luni.

Pentru a face faţă acestui trafic, întreprinderea TAROM a fost dotată cu aeronave moderne, de capacitate mare şi cu viteze de peste 600 km pe oră; în apropiere de Bucureşti se construieşte ultramodernul Aeroport central Otopeni. La Constanţa a fost sporită capacitatea aeroportului şi se prevăd şi alte lucrări importante de extindere. Aeroporturile sînt din ce în ce mai bine înzestrate cu instalaţii pentru siguranţa zborului şi a aterizării pe orice vreme. Pe aeroporturile de la Baia Mare, Oradea, Suceava au fost date în exploatare piste betonate, care au permis înlocuirea avioanelor de mică capacitate. Pe distanţa Bucureşti—Timişoara circulă avioane cu 4 motoare şi 90 de locuri.

UN NOU RADIORECEPTOR

Printre ultimele tipuri de aparate de radio realizate de industria electrotehnice se numără şi radioreceptorul „Nordic”. Aparatul are 4 lungimi de undă. Caseta are o linie modernă, amintind arhitectura nordică şi se poate armoniza cu restul mobilierului din camera unde urmează să fie instalat.

CARNET

MEDICUL LUI SINAN PAŞA

În seria de filme de evocări istorice după „Dacii” şi „Columna lui Traian”, este în proiect un film despre Mihai Viteazul. Autorul scenariului, scriitorul Titus Popovici, a publicat un fragment în „Scînteia” în care este evocată lupta de la Călugăreni, în cursul căreia puternica oaste a lui Sinan Paşa a suferit o răsunătoare înfrîngere, la 13/23 august 1596. În această bătălie oastea turcească a pierdut 3.000 ostaşi, 4 paşale şi 7 sangeaci. Printre prizonierii căzuţi în mîna lui Mihai Viteazul se afla şi medicul lui Sinan Paşa, Iacob.

E de presupus că *Giacob-rabino*, medicul dell'Emo Sinan, cum e numit într-un document din octombrie 1595, a fost luat prizonier de

ostaşii secui ai lui Albert Kiraly, trimis în ajutorul lui Mihai Viteazul de către principele Transilvaniei, Sigismund Bathory.

Documentul la care ne-am referit mai sus este trimis de un emisar al ambasadei engleze din Constantinopol şi se adresează cancelarului Zamoyiski şi lui Sigismund Bathory, solicitînd *la libertate di Giacob-rabino*, punerea în libertate a medicului Marelui vizir.

Dar intervenţia nu are ecoul dorit, căci la 12 decembrie 1595 *Giacob* — *rabino* era încă prizonier. La această dată, Eduard Barton, trimisul englez la Constantinopol, probabil acelaşi care făcuse şi prima intervenţie, scrie din nou lui Sigismund Bathory despre folosul ce l-ar avea dacă l-ar pune în libertate pe medicul lui Sinan Paşa —

Giacob rabino, medico dell' Ecco-mo Sinan Passa, soprimo Usir et generale dell' esercito della Gran Signora, medicul Excelentissimei Sale Sinan Paşa, marcele vizir şi general în exerciţiu al sultanului.

Din documentele citate, pe care le găsim reproduse în cunoscuta lucrare a lui Hurmuzachi „Documente privitoare la istoria românilor”, volumul III, putem presupune că doctorul Iacob era şi rabin, fiind deosebit de apreciat de înalţii săi protectori.

TATAL CARTURARULUI

În Editura pentru literatură a apărut de curînd monografia „Tudor Vianu”, de Ion Biberi. Volumul cuprinde ample informaţii şi despre genealogia cărturarului care

prin opera sa scrisă şi orală a adus — cum se exprimă Ion Biberi — „contribuţii efective în cîteva probleme esenţiale ale culturii româneşti”.

În această ordine de idei, socotim că nu e lipsit de interes a aduce cîteva date în plus despre tatăl cărturarului, doctorul A. Weinberg-Vianu.

Originar din Giurgiu, dr. Weinberg-Vianu a fost unul din veterani războiului de independenţă, la care a luat parte, ca student în medicină, în cadrul ambulânţei „Zion”, a asociaţiei cu acelaşi nume. Şeful acestei ambulânţe a fost dr. Alexandru Cojiu. În afară de A. Weinberg, din această formaţie au făcut parte studenţii în medicină I. Uziel, Iaslovici, Erdreich, A. Zuri, Iarchi, Hazan,

Westfried şi alţii. Unul dintre ei, studentul Hazan, a murit de pe urma unei boli contagioase, contractate în timpul campaniei. Ceilalţi au ajuns mai tirziu medici cu prestigiu. În anul 1880, dr-ul Weinberg-Vianu şi alţi doi colegi au pus bazele revistei „Spitalul”, una din cele mai bune publicaţii de specialitate ale acelei epoci.

Un amănunt pitoresc despre felul sptan cu dr-ul Weinberg-Vianu îşi exercita autoritatea paternă este cuprins şi în studiul lui Ion Biberi. Tudor Vianu avea vîrsta de 25 de ani cînd, stînjînt probabil de prezenţa unor prieteni, omise să sîrute mina tatălui său, cum fusese deprins. Tatăl nu se jenă să-i facă observaţia că nu are nici o scuza şi că nici o împrejurare nu poate justifica lipsa acestei dovezi de respect filial.

Marele rabin al Franței la Academia de Științe Morale și Politice

Academia de științe morale și politice a ales, în locul rămas vacant în urma decedului scriitorului Georges Duhamel, pe Marele rabin al Franței, Iacob Kaplan.

Marele rabin al evreilor din Franța este o figură proeminentă a iudaismului. Din anul 1955, de când ocupă primul jilț rabinic, d-sa se găsește în fruntea celei mai importante comunități din Europa (după cea din Uniunea Sovietică).

Nepot de rabin, Iacob Kaplan s-a născut la Paris, la 7 noiembrie 1895. A intrat în

anul 1913 la seminarul teologic israelit. A fost nevoit să-și întrerupă studiile din pricina războiului, pe care l-a făcut la infanterie. Rămân în anul 1915, el refuză postul de slujitor de cult ce i-a fost oferit în Dardanele, pentru a putea rămâne mai departe într-o unitate combatantă. În anul 1919 își ia licența în filozofie, iar în anul 1921 termină școala rabinică. Din anul 1922 până în 1929 este rabin la Mulhouse, după care este numit la Paris, la templul din strada Notre-Dame-de-Nazaret, unde a funcționat până în anul 1933, apoi la sinagoga de pe strada la Victoire, fiind apoi ales ca locțiitor al Marei rabin al Franței.

A făcut cel de al doilea război ca slujitor de cult în armată.

Refugiat la Cusset, aproape de Vichy, pe urmă la Lyon, d. Kaplan a trimis în anul 1941, pe când Franța gemea sub regimul de ocupație și al colaboraționiștilor, o scrisoare așa zisului comisar general pentru problemele evreiești, în care protesta împotriva politicii de discriminare.

După eliberare, în anul 1944, Iacob Kaplan deține interimatul de Mare rabin al Franței. În octombrie 1950 a fost numit Mare rabin al orașului Paris. Din 1952 până în 1955 a deținut din nou interimatul de Mare rabin al Franței.

În anul 1963 Marele rabin Kaplan a pronunțat la Florența o remarcabilă alocuțiune care a influențat elaborarea declarației Vaticanului cu privire la evrei. Marele rabin Kaplan a participat la diferite conferințe ecumenice.

Două din lucrările sale „Rasismul și iudaismul” și „Iudaismul și dreptatea socială” au fost puse la index în timpul ocupației naziste. Pe lângă lucrările „Iudaismul în societatea franceză contemporană” (curs ținut la institutul de științe politice) și „Vremuri de reștriște” (culegere de predici), Marele rabin Kaplan mai este și autorul a două volume de „Mărturie despre Israel”.

Marele rabin Kaplan este vice-președinte al Conferinței rabinilor europeni și doctor honoris causa al Seminarului teologic iudaic din New York. D-sa este comandor al Legiunii de onoare și titular al Crucii de război din 1914—1918 și 1939—1945.

meridiane

Date noi despre falașii din Etiopia

Am mai scris în paginile revistei noastre despre falașii din Abisinia, negri de religie mozaică și despre numeroasele probleme de ordin istoric, etnografic, pe care trecutul acestei populații le ridică în fața oamenilor de știință.

Prea multe date despre falași nu se cunosc. Până și numărul acestei populații formează obiectul unei controverse, unii considerând că e vorba de câteva mii, în timp ce alții îi estimează la 100.000. În afară de faptul că trăiesc în Etiopia la nord de lacul Thana, într-o regiune minunată de frumoașă, în sate unde se ocupă de agricultură sau artizanat — în acest caz cu un talent remarcabil — nu se cunosc multe alte amănunte despre ei. Primele date privind falașii le avem de la celebrul orientalist Josef Halevi, care a vizitat Abisinia la sfârșitul secolului trecut. El a confirmat că în inima Africii trăiește o comunitate de culoare, de religie mozaică.

Pentru oamenii de știință s-a pus problema că în același timp cu cercetarea caracteristicilor acestei populații să se descopere și origina ei.

O contribuție în această direcție constituie studiul recent al profesorului Edward Ullendorff, specialist în științe etiopiene la Școala de studii orientale și africane de pe lângă Universitatea din Londra.

După opinia acestui savant, e aproape sigur că falașii sînt descendenții triburilor evreiești care au trăit de mult în Arabia Saudită sau care cel puțin au trecut prin peninsula arabică, înainte de a fi ajuns în anticul regat al Abisiniei. Există de asemenea posibilitatea ca ei să fie descendenții unor prozeliti convertiți la iudaism în Abisinia într-un trecut îndepărtat.

Ori cum, e lucru cert că practicile iudaice ale falașilor îmbracă aspecte specifice. După cum constată Moșe Catane în capitolul pe care l-a consacrat falașilor în cartea sa „Evreii în lume”, aceștia „au rămas la stadiul biblic al Legii lui Israel”.

Falașii nu cunosc decât prescripțiile religioase cuprinse în Pentateuh, pe care le practică cu o scrupuloasă regularitate deși într-o manieră cîteodată deosebită de cele practice de alte comunități evreiești din lume. Ei nu celebrează sărbătorile instituite după exil. Tîn însă riguros Sabatul, după cum respectă și diferitele reguli de puritate, inclusiv circumciziunea. Un alt aspect care-l deosebește de ceilalți evrei e că falașii nu au nici un fel de cunoștințe despre limba ebraică. Toate textele lor sacre sînt redactate în limba gheză.

Dar profesorul Ullendorff nu se mulțumește numai cu aceste date. El constată în practica religioasă nu numai a falașilor ci și a

etiopienilor puternice influențe iudaice. Așa, de pildă, după părerea sa, creștinismul monofizit practicat de către abisinieni este impregnat de elemente iudeo-ebraice. Mai mult chiar, construcția bisericilor abisinieni respectă tripticul caracteristic templelor ebraice. Un episcop creștin care-l citează pe Ullendorff a declarat recent că în Etiopia „ansamblul expresiei religioase este... străbătut de un curent de practici iudaice”. La fel, un erudit evreu a vorbit despre „caracterul iudaizat al bisericilor etiopiene”. Falașii ar fi deci o fațetă, nici decum unică, a acestei forme de sincretism religios.

De fapt, sînt oare falașii într-adevăr evrei? La această ultimă întrebare, și în fața acestei argumentări, d. Borman Bentwich răspunde: „Sînt gata să cred că falașii sînt pur și simplu descendenții unor triburi etiopiene convertiți la o formă primitivă a iudaismului, după care au refuzat să devină creștini. Cînd în secolul al XII-lea ieziții portughezi au descins în Etiopia, ei i-au considerat pe falași ca un trib iudaic sau iudaizat. Ca urmare, la începutul secolului XIX-lea, misionarii veniți din străinătate au încercat să-i convertească făgăduindu-le îngrijiri medicale și școli. Este adevărat că falașii nu au fost persecutați. Un timp doar au avut de suferit de pe urma faptului că nu le era îngăduit să posedă pămînturile pe care le lucrau. În cursul luptelor dintre falași și celelalte triburi, primii au fost învinși, fiind reduși la condiția de serbi. Astăzi, însă, falașii se bucură în Etiopia de egalitate deplină. Împăratul Haile Selasie, a cărui stemă este leul lui Iuda, el însuși considerîndu-se descendentul împăratului Solomon și al reginei de Saba, arată că mai mare bunăvoință față de supușii săi falași. Aceștia din urmă întăresc astăzi legăturile lor culturale și afective cu lumea iudaică.”

Pe insula Tasmania

Zece ani după ce Iehuda sosise în Hobart ca deportat, casa lui a devenit cunoscută ca un fel de sinagogă a comunității, deoarece era locul unde se oficiau slujbele religioase în fiecare sîmbătă. În anul 1842, cînd evreii din Hobart au hotărît să-și construiască o sinagogă, Iehuda Solomon a donat o parte din terenul grădinii sale din strada Argyle.

În anul următor s-a pus piatra fundamentală a acestei case de rugăciuni. Astăzi, după mai bine de 125 de ani, sinagoga este neschimbată. Doar locul altă dată viran din jurul ei a fost treptat ocupat de clădirile comerciale ridicate între timp.

Cronica sinagogii a consemnat în paginile ei toate evenimentele mai de seamă ale comunității. Uneori, credincioșilor de aici li s-au pus probleme de un fel cu totul deosebit.

În primul rînd, a fost vorba de a se stabili natura relațiilor cu deportații. În mai multe rînduri, comunitatea s-a adresat autorităților britanice cerîndu-le să permită deținuților evrei din închisoarea din Hobart să asiste la rugăciunile oficiate la sinagogă. În cele din urmă cererea a fost aprobată. Atunci cînd deținuții au căpătat dreptul de a veni la sinagogă, membrii comunității au avut grijă ca fiecare din ei să fie invitat la masa de Sabat. Dar cum trebuiau evreii liberi să se comporte cu acești deținuți în timpul rugăciunii? Puteau deținuții să facă parte din minian? Aveau ei dreptul să fie chemați la Tora?

Consultat în aceste probleme, Sef rabinul Marii Britanii a hotărît că deținuții pot face parte dintr-un minian, dar că nu li se poate face cîntec de a fi chemați la Tora.

O altă problemă a fost aceea a rostirii rugăciunii pentru ploaie, care se spune în tot timpul iernii. Dar cum Tasmania se află în emisfera sudică, evreii din Hobart s-au aflat în fața unei dileme. Să recite această rugăciune în același timp cu coreligionarii din emisfera nordică? Sau să rostească această rugăciune în antotimpul potrivit emisferei în care trăiau? Rabinul șef a decis că evreii din Tasmania sînt absolviți de a rosti această rugăciune.

Comunitatea din Hobart a crescut ca număr, ajungînd în anul 1894 la 435 de suflete, dintre care 259 veniseră aici de bună voie, doar 176 fiind deportați.

De la această dată a început declinul. Transporturile de deportați din Anglia au încetat. Descoperirea cîmpurilor aurifere din Australia au atras pe mulți spre acest con-

tinent. Pînă în anul 1933 numai 70 de evrei mai rămăseseră în Tasmania.

În preajma celui de al doilea război mondial s-au stabilit pe insulă cîteva familii venite din Germania și Austria.

În prezent, comunitatea din Hobart numără 136 suflete.

V. R.

Evreii din Tailanda

Cu peste 2 milioane de locuitori, Bangkok, capitala Tailandei este unul din marile orașe din sud-estul Asiei. Aici se află și o mică obște evreiască, alcătuită din cîteva familii.

Pînă de curînd, la Bangkok nu exista o sinagogă. Un turist evreu care s-a aflat în Tailanda de Iom Kipur 1961 a povestit că și-a făcut rugăciunea în casa unui coreligionar, Isac Djemal, transformată ad hoc în sinagogă. Seara, după încheierea rugăciunii de Nila, credincioșii au luat loc la masă, unde s-au servit feluri tradiționale evreiești, aseasonate cu legume și fructe tipice climatului țării. Pînă și ștrudelul nu a lipsit, doar că în loc de mere, era umplut cu banane.

Mai înainte, credincioșii se adunau în zilele de sărbători în casa unui coreligionar originar din Germania. Plecat din țara sa de origine la instaurarea nazismului, doctorul Iacobsohn a peregrinat prin Etiopia, India și Birmania, pentru a se stabili în cele din urmă la Bangkok. Prima sa locuință a fost distrusă de japonezi, în anii celui de al doilea război mondial.

În ultimul timp, în viața comunității evreiești de aici a intervenit o schimbare. Obștea și-a ales o conducere, alcătuită din evrei sefarzi și askenazi, iar la sediul ei a fost amenajată o sinagogă permanentă.

Vizita d-lui Charles Jordan

Convorbire cordială în cabinetul dlui Șef rabin.

Urmare din pag. 1-a)

D-nii Charles Jordan, M. Levin și M. Iaffe, din conducerea Jointului, împreună cu conducerea Federației, în frunte cu Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen au luat apoi parte la Sederul colectiv al Comunității Evreilor (M) din București, care s-a desfășurat concomitent în cele trei săli de recepție ale Templului coral și la care au luat parte aproape 500 persoane. Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen a adresat comensalilor un cald

cuvînt de salut și o sacerdotală binecuvîntare de Pesah.

Marti, 25 aprilie 1967 d. prof. D. Dogaru, secretar-general al Departamentului Cultelor de pe lângă Consiliul de Miniștri, a primit în audiență pe d-nii Charles Jordan, și Moses Levin din conducerea europeană a acestei organizații. Oaspeții au fost însoțiți de: Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen și de d. secretar general al Federației Comunităților Evreiești (M) Emil Sechter. Audiența a decurs într-o atmosferă cordială și plină de înțelegere.

Colaborarea dintre Federația Comunităților Evreiești (M) și A.J.D.C.

Agencia evreiască de știri ITA, anunță din Geneva, în buletinul său din 27 aprilie 1967, următoarele:

„Stabilirea unei înțelegeri între Federația Comunităților Evreiești din România și „Joint Distribution Committee” spre a colabora la un program de sprijin a unor nevoi speciale ale comunităților evreiești din România a fost anunțată azi de către d. Charles Jordan, vice-președintele executiv al Jointului, după întoarcerea sa dintr-o călătorie în țările Europene răsăritene.

După semnarea înțelegerii, d. Jordan și d. Șef rabin dr. Moses Rosen, președintele Federației Comunităților Evreiești (M) au fost primiți de d. D. Dogaru, șeful Departamentului Cultelor de pe lângă Consiliul de Miniștri. D. Jordan a exprimat d-lui Dogaru omagii pentru politica de libertate religioasă a guvernului.

„Politica aceasta a fost mai mult decît o toleranță a practicării iudaismului” — a spus d. Jordan — „Ea a acordat recunoaștere și permanent sprijin financiar instituțiilor stabilite ale religiei și a făcut astfel posibil ca comunitatea evreiască să supraviețuiască. „Sîntem recunoscători guvernului, d-lui dr. Rosen și tuturor celor care au colaborat spre a ne da posibilitate să reîncepem aici o dată mai mult, sarcina ce ne-a fost dată de evreii din America de mai mult de 50 de ani încoace — aceea de a sluji pe evrei, oriunde s-ar afla”.

D. dr. Rosen și-a exprimat convicția că o cooperare între A.J.D.C. și Federație va însemna mult pentru tradiția evreiască din România.

„Această înțelegere este un nou simptom al slăbirii războiului rece care, de mult timp, ne-a împiedicat să lucrăm laolaltă cu frații noștri în aceeași religie din alte țări” — a spus d-sa. „Pe măsură ce destinderea se va continua și climatul internațional se va încălzi, pe aceeași măsură se va deschide calea pentru viitoare legături între evreii din România și acei din restul lumii”.

D. Moses Levin din conducerea din Geneva a A.J.D.C. a fost numit delegat în legăturile cu Federația Comunităților Evreiești (M.) din România.

D-sa a arătat că Federația a organizat, cu sprijinul A.J.D.C. opt cantine în comunitățile evreiești din țară în care 1.300 persoane vor fi aprovizionate cu mîncăruri corespunzătoare regulilor speciale dietetice prescrise pentru sărbătoarea de Pesah. În afară de aceasta, au fost acordate ajutoare speciale în bani și pachete cu hrană rituală la 4.000 persoane, spre a le da posibilitatea să respecte regulile rituale ale sărbătorii în propriile lor cămine.

Amănuntele unui program permanent de colaborare sînt acum elaborate la București de către d-nii dr. Rosen și Levin.

„Joint Distribution Committee” cea mai mare organizație evreiască de auto-ajutorare, a activat în decursul anului 1966 în 30 de țări, în tot cuprinsul lumii, și a venit în ajutor la mai mult de 350 000 bărbați, femei și copii.

Expoziție românească la Tel Aviv

Sub auspiciile Ligii de prietenie Israel — Republica Socialistă România a fost organizată la Tel Aviv expoziția „Oameni și peisaje din Republica Socialistă România”.

La deschiderea festivă au participat personalități din viața politică și artistică și un numeros public. Au fost de față d-na și. d. Valeriu Georgescu, ministrul României în Israel și alți reprezentanți ai legației.

Cuvîntul de deschidere a fost rostit de prof. Moshe Katz, președintele Ligii, care a subliniat relațiile prietenești, în continuă dezvoltare, dintre poporul israelian și poporul român. În acordurile „Rapsodiei române” de Enescu, publicul a vizitat apoi expoziția care înfățișează realizările poporului român, regiuni pitorești ale României, precum și exponate de artă populară.

În zilele următoare, expoziția a fost vizitată de un public numeros. Unii dintre vizitatori au făcut pentru prima dată cunostință, la expoziție, cu România. Alții, au venit să revadă locuri dragi, bine cunoscute. Asupra tuturor, expoziția a făcut o profundă impresie. Semnificative, în această privință, sînt însemnările din cartea de impresii: „Am fost impresionată de

revederea locurilor din România și emoționată de legăturile de înțelegere și prietenie dintre Israel și România”, a scris o vizitatoare, care a ținut să adauge: „Să dea Dumnezeu pace”.

„O expoziție care arată cît de frumoasă e România!” a notat un alt vizitator.

Impresionante sînt mărturiile de dragoste și atașament pentru locurile natale ale celor plecați de pe aceste meleaguri. „Cu multă bucurie am revăzut frumoasele locuri ale copilăriei — a notat un vizitator. Expoziția este frumos organizată, iar fotografiile reprezentative”. Iar o vizitatoare a notat: „Emoționată pînă la lacrimi am privit îndelung locurile natale, pe care nu le-am uitat”.

N. Stroe în Israel

În cursul lunii mai, actorul N. Stroe întreprinde un turneu în Israel. El este însoțit de un grup de actori de estradă din care fac parte: Angela Moldovan, Vasile Tomazian, Bimbo Mărculescu, Dan Spătaru și alții.

Actorii români au fost primiți cu deosebită căldură, spectacolele lor bucurîndu-se de mare succes.

INFORMAȚII

La Iași a încetat din viață, în ziua de 4 mai 1967, Ruzha Egert soția președintelui comunității evreilor din oraș. Transmitem sincere condoleanțe îndureratei familii.

Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen a primit o scrisoare de la Madrid, semnată de d. B. Garzon, redactorul șef al revistei „Hakeșer”, a comunității evreilor din Spania. Am citit cu foarte mare plăcere — se spune în scrisoare — Revista cultului mozaic, a comunității de sub denum. Dv. conducere”. După ce propune un schimb permanent de publicații, autorul scrisorii afirmă: „Am urmărit cu toții cu cel mai mare interes munca Dv. în slujba iudaismului și sîntem plini de admirație pentru contribuția Dv. la apropierea între oameni, pentru efortul de ridicare a comunității pe care cu atîta pricepere o conduceți”.

T.E.S. ÎN TURNEU

Teatrul evreiesc de stat din București întreprinde în prezent un turneu în țară cu „Un șirag de perle”, spectacol de folclor în regia lui I. Bercoveci.

La 18 mai a.c. teatrul își reia spectacolele în București.

Rabi Itzhak Alfasi și Ibn Pekuda

Contemporan cu Slomo Ibn Gabirol a fost rabinul-filozof Bahya ben Josef Ibn Pekuda, autorul cărții „Havas Alavuth”. Scrierile lui rabi Bahya sînt străbătute de frica de Dumnezeu și de învățături morale privind comportarea oamenilor. Cartea a fost scrisă în limba arabă și tradusă în ebraică de rabi Iehuda Ibn Tibon, devenind una din lucrările de capăt de morală — ebraică.

Rabi Itzhak Alfasi (Rif), devenit mai tîrziu rabin în Lusino, s-a născut într-o mică localitate de lângă Fez-Maroc. În orașul al cărui rabin era a înființat o ieșivă, ce a devenit centrul Torei pentru Spania și Maroc. Rabi Alfasi s-a salvîrit din viață în anul 1103.

Principala lui scriere, „Legile lui Rif” cuprinde legislația talmudică ce era în vigoare și după dărîmarea templului. Aceste legi au constituit sursa comentariilor talmudice ulterioare.

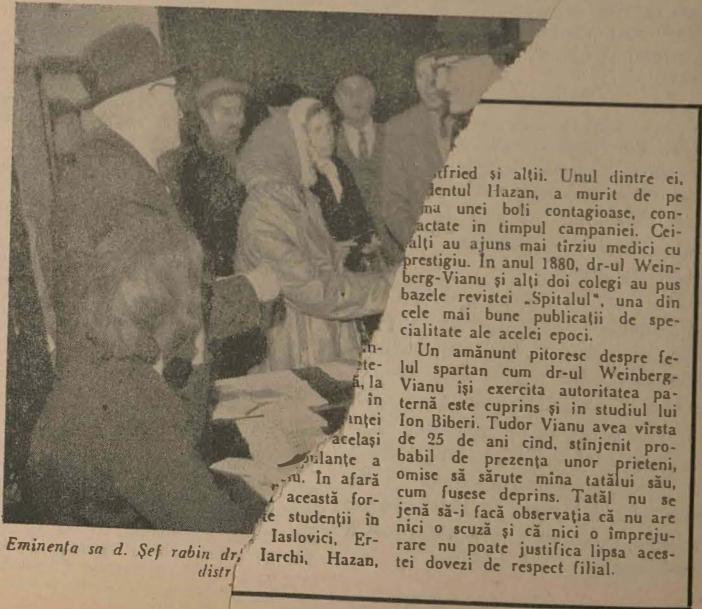
Rif a fost contemporan cu Rași, dar cei doi titani ai Torei nu s-au cunoscut, căci în acea epocă nu existau nici un fel de legături între învățații din nordul Franței și cei din Spania.

Înainte de a muri, Rif a recomandat ca succesor pe fiulul rabinic din Lusino pe discipolul său Josef Ibn Migas și nu pe propriul său fiu, întrucît pe cel din urmă îl socotea mai vrednic de această cinste.

În acest fel, rabi Josef Ibn Migas i-a urmat lui Rif în postul de conducător al obștei și al legiilor din Lusino.

BRIT IT' restul mobi-

Citiți în pagina a 12-a textul de urmează să

Eminența sa d. Șef rabin dr. distr

FIGURI DIN TRECUT

Dr. IACOV SINGER

Se împlinesc o sută de ani de la nașterea ilustrului rabin și orientalist, dr. Iacov Singer, care a pășorit timp de aproape jumătate de secol obștea evrească din Timișoara-Fabrică.

Între vîrsta de 18—28 de ani (1885—1895) tînărul Iacov Singer a urmat cu strălucite rezultate cele mai renumite institute rabinice ale iudaismului european. Paralel, în anul 1894, Iacov Singer a obținut — *magna cum laude* — diploma de doctor în filozofie. În același an a apărut și prima sa operă teologică, intitulată „Profetul Iona”, care a înregistrat un binemeritat succes, lăsînd să se întrezărească încă de pe atunci perspectivele largi de dezvoltare ale tînărului dar talentatului autor. Peste doi ani, în 1896, dr. Iacov Singer a obținut diploma de rabin. În anul următor, 1897 a fost ales prim rabin al comunității din Timișoara-Fabrică.

Strălucită personalitate a vieții iudaice din perioada respectivă, dr. Iacov Singer a stat timp de aproape cinci decenii în fruntea comunității din Timișoara-Fabrică, fiind concomitent un ilustru savant al talmudului, orientalist, istoriograf, literat, orator și educator, bucurîndu-se de un binemeritat renume, nu numai în țară, dar și peste hotare.

Prim rabinul dr. Iacov Singer a peregrinat prin templele din peninsula balcanică, a studiat tradițiile, riturile și obiceiurile, a stat de vorbă cu rabini și slujitori de cult preluînd și publicînd apoi datele culese în urma unei neobosite și perseverente munci.

Interesanta și bogata istorie multiseclară a evreimii timișorene și băănățene a fost înfățișată de către eruditul prim rabin, dr. Iacov Singer în opere de mare valoare, ca „Rabinii timișoreni ai secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea”, „Date referitoare la istoria evreimii băănățene în secolul al XVIII-lea”, „Participarea evreimii timișorene la revoluția din 1848”, „Emanciparea evreilor din județul Timiș-Torontal”, „Activitatea desfășurată de-a lungul a trei sferturi de secol de către asociația femeilor israelite din Timișoara-Fabrică”, „Istoria de șase ori decenară desfășurată de Maschil el Dal” și multe altele, care de care mai frumoase și concludente.

Ca rod al neprecupețitei și entuziastei sale munci de cercetare, au mai văzut lumina tiparului numeroase opere istorice și teologice, cum este bunăoară acea intitulată „Obiceiurile și tradițiile evreimii sefarde”.

Prim rabinul dr. Iacov Singer a fost un foarte talentat orator. Dintre predicile sale, cele mai înaripate au fost — fără îndoială — acele pe care le adresa tinerilor cu ocazia solemnității de Bar-Mitzva. Semnatarul acestor „îndurări” își amintește și astăzi — cu emoție — că zăpăcit de fiecare cînd vine la acele probleme evreiești, prim rabinul dr. Iacov Singer politici de discriminare cu treizeci și ceva de ani, După eliberare, trei sale.

deținînd interimatul după a Șef rabinului dr. Ia- În octombrie 1950 a rămas în anul în care al orașului Paris. Din tînăr vîrsta de 70 de deținut din nou interimatului prim rabin timișal Franței.

În anul 1963 Marele rabin născut la Florența o remarcabilă de secol a care a influențat elaborarea declarării rabinului canului cu privire la evrei. Marele ilu, a muncii plan a participat la diferite conferințe obmenice.

Două din lucrările sale „Rasismul și dr. Iacov Singer” și „Iudaismul și dreptatea socială” de către fost puse la index în timpul ocupației nazii fără Pe lângă lucrările „Iudaismul în societate contemporană” (curs ținut la industria tutut de științe politice) și „Vremuri de tristete” (culegere de predici), Marele rabin e Kaplan mai este și autorul a două volume dar- „Mărturiile despre Israel”.

Marele rabin Kaplan este vice-președinte al Conferinței rabiniilor europene și doctor *honoris causa* al Seminarului teologic iudaic din New York. D-a sa este comandor al Legiunii de onoare și titular al Crucii de război din 1914—1918 și 1939—1945.

Mergeam pe Calea Victoriei, cînd privind în trecut, în galantarul magazinului „Muzica”, văd un disc nou — nou; „Allo! Aici e Stroe!” Discul E.D.C. 734.

O idee. Un telefon și-mi răspunde o voce foarte cunoscută:

— Aloo! Aici e Stroe!

— Discul? Întreb eu, cu gîndul la placa de la magazinul „Muzica”.

— Pliscul! răspunde Stroe.

— V-a luat gluma pe dinainte.

— Asta mi-e meseria.

— E meserie sau pasiune?

— Și una și alta. Vorba aia: să iasă o parnusa!

— E greu prin telefon. N-ai vrea să ne întîlnim?

— Cu plăcere.

— Pe cînd?

— Chiar acum.

Și uite așa, m-am trezit la Stroe acasă, tocmai la etajul 11, în Bulevardul Bălcescu.

— E vorba de un interviu? mă întrebă.

— Nu, o discuție amicală.

— Asta-i foarte bine și ca să fiu în ton, o dulceță și o cafea ca-n Moldova, că eu sînt moldovean.

— Răcăciuni, regiunea Bacău...

— Nu spun și anul, că imediat fac socoteala toți cetățenii din țară și străinătate, din Buhuși pînă la New York. Sînt modest, nu-i așa?

— V-ascundeți vîrsta?

— Nu, dar nu-i fac publicitate. Apropos... Eram la Bacău, în turneu, anul trecut, cu spectacolul „Micro-Revista 65”. După spectacol, mă-ntîlnesc cu cîțiva prieteni din copilărie.

„Ce mai faci Stroe? Ce mai zici, ce mai dregi? Am văzut spectacolul. Mă, băiete, te ții bine”.

Eu stau o clipă pe gînduri și-l întreb: „Noi sîntem prieteni din copilărie. Poate îmi spui tu de ce în fiecare oraș, în loc să mi se spună? „Ai jucat bine, ai interpretat frumos”, mi se tot spune: „Te ții bine”. La care amicul meu mi-a răspuns:

„Mă băiete, ia vino tu cu niște scene proaste, să vezi cum or spune toți: „S-a ramolit Stroe așa...”

Între timp ni s-a adus și tratația. Gustam din savuroasa dulceță moldovenească și continuam discuția:

— Am cetit pe coperta discului un titlu „Cîntece de neuitat”. Despre ce e vorba?

— Nu poate fi vorba decît de melodiile cîntate împreună cu neuitatul meu prieten Vasile Vasilache.

De pe pereții biroului în care ne aflăm, regretatul actor, pianist și compozitor zîmbește în diferite roli și și evretează.

Prietenia care v-a legat de Vasile han a încheiat a căpătî mai mult decît o

N. STROE

semnificație sentimentală. Ea a luat o semnificație larg umană, topind granițele artificiale între oameni...

— Cînd mi se vorbește de bunul și incomparabilul meu prieten, mă-nduioșez ca un copil. Muzica ne-a legat. De altfel, o melodie ne-a și împrietenit. Mă refer la „Truli-Truli”. Prin muzică s-a

„Alo, aici e Stroe”. — Să iasă o parnusa. — Cîntece de neuitat. — Amintiri despre C. Tănase și V. Vasilache

consolidat prietenia noastră, prin ea am înfruntat toate greutățile.

— Fiindcă vorbim de muzică, pe unele căreia viața își deapănă firul ei optimist, vă rugăm să ne spuneți care sînt cupletele cîntate de d-voastră și care v-au plăcut mai mult?

— Să nu răscolim trecutul. Am impresia că făcînd asta, îmbătrînesc. De ce zîmbești? Te gîndești la detractorii mei? Nu-i crede, invidia vorbește în ei...

În continuare N. Stroe ne vorbește despre genurile teatrului de estradă.

— În general se împart în două: revista de mare montare și estrada în miniatură. Prima a fost creată în România de marele animator al genului, Constantin Tănase, de care s-a scris și se va mai scrie, dat fiind nu numai marele lui talent, ci și bogatele lui resurse sufletești.

— Fiindcă ați adus vorba de Tănase, îmi amintesc cu emoție de ecoul profund pe care l-a avut gestul lui de a veni în sala Barașeum, într-o seară din anul 1942, să asiste la un spectacol. Prezența lui, ca și a lui Vasilache, la un spectacol al unor artiști evrei, a însemnat un act de solidarizare, un act de protest împotriva fascismului și un apel la umanitate.

— Pe Tănase l-a iubit tot publicul țării și la București și la Zalău și la Vaslui, de unde era originar și la Buhuși... S-a bucurat și l-a aplaudat frenetic și publicul de la Barașeum, în seara aceea de neuitat, cînd l-a văzut apărînd în sală, ca simplu spectator. Minute în șir au ținut aceste aplauze. Ele au însemnat dragostea și aprecierea unanimă nu numai pentru un mare actor, ci și pentru un om, un om în cea mai nobilă accepțiune a cuvîntului. Același lucru se poate spune și despre Vasilache.

— Dar să ne întoarcem la rolul lui Tănase în crearea revistei de mare montare.

— Da. El a creat acest teatru la „Cărăbuș”, pe strada Academiei, făcînd mari montări cu grele sacrificii materiale, împrumutînd bani cu dobîndă, înotînd în datorii. Genul acesta de revistă a fost preluat de Teatrul satiric muzical „Const. Tănase”, care pe drept îi poartă numele și care se străduiește să fie la înălțimea exigențelor, publicului.

Celălalt gen, teatrul cu un ansamblu redus, bazat numai pe conținut, satiră

și muzică, gen în care excelează marele artist Raikin — a fost creat pentru înțînă oară la noi, în 1935, la Teatrul Majestic, de către cuplul...

— Stroe și Vasilache...

— Bine că ai intervenit. Altfel mă aflam în mare încurcătură. Modestia, bat-o focul.

— Care a fost primul spectacol la Teatrul Majestic?

— „Tic-Tac”.

— Și rezultatul material?

— Mai mult comic sau tragi-comic.

— Nu înțeleg. Precizați.

— Să-ți dau un aspect, ca să mă-nțelegeți mai bine. Imaginează-ți pe Stroe și Vasilache singuri pe scenă, iar în cu-

lise creditorii disperați, așteptînd nerăbdători și agresivi. Vasilache îmi tot dădea ghies: „Mai zi una că ăia n-au plecat”.

Și am lungit-o pînă ce, plictisiți, creditorii au plecat.

Dar într-o seară, unul din creditorii dă buzna pe scenă, strigînd

— Mie să-mi dați banii!

— La care noi replicăm pe note, improvizînd:

„Noi n-avem bani. Sîntem doi bieți golani”.

Publicul credea că așa e piesa. Rîdea și aplauda.

Dar creditorul nu se lăsa: „Pe mine nu mă luați cu muzica! Mie să-mi dați bani. Nu mi-ați dat un leu”.

Noi iarăși replicăm, tot cîntînd:

„Dacă nu te superi, dă-mi un pol”

„Și dacă te superi, dă-mi un pol”

Publicul rîdea în hohote și aplauda.

Dar creditorul: „Să așteptați mult și bine, ca să mai vedeți un pol de la mine”.

Disperarea lui autentică a mărit hazul la maximum. Pînă la urmă, bietul creditor, vîzînd că e de rîsul lumii, s-a retras în culise. Scena, mimată de Stroe, este de un haz enorm. Rîdem copios, rîde și Stroe, care adaugă:

— Ei, dacă ți-ai pune mîntea cu mine, n-ai termina interviul nici în trei zile. Să încheiem de aceea și noi, ca în ultimele filme în serie: „Fantomas, seria II-a”, pe curînd”.

SAVIN SOLOMON

Templul coral din București în prima seară de Pesah. Lingă altar se află d. Charles Jordan, directorul general al A.J.D.C.

În acest număr se publică o serie de fotografii, din București și din provincie, de la diferite manifestări de Pesah 5727. Complete cu cifre date și cifre, ele sînt destinate să ofere cititorilor o imagine a felului cum această mare sărbătoare a fost celebrată în obștea noastră.

CLIMATUL SĂRBĂTORII

Mai întîi despre climatul sărbătorii. Ca și în anii precedenți, ea a decurs într-un spirit de deplină libertate, cu respectarea tuturor normelor religioase și a tradiției străvechi. Pentru a ilustra cele afirmate în fraza precedentă, avem la îndemînă nenumărate cifre, fapte, exemple. Dispunem de asemenea, de un mare număr de relatări primite din întreaga țară. Întrucît spațiul nu ne îngăduie să le reproducem pe toate, ne vom mărgini să dăm doar un singur exemplu edificator. Astfel, nu numai că toți credincioșii au fost aprovizionați din timp și în cantități suficiente cu azimă — principalul aliment ritual de Pesah — (în toată țara au fost distribuite cca 190.000 kg.) dar pentru tradiționaliști și cei extrem de religioși au fost procurate *smira* și *handmatzes*, deși se știa că numărul doritorilor este foarte redus. *Smira* a fost adusă din Olanda, iar *handmatzes* din localitatea Komimiot — Israel...

Distribuirea azimei și a vinului „Carmel” a început aproape cu o lună înainte și a decurs în cele mai bune condițiuni. În București au funcționat 7 centre de distribuție, iar în comunitățile din țară, cite unul sau mai multe centre, după caz. În localitățile cu un număr foarte mic de enoriași aprovizionarea cu alimente rituale s-a făcut la centrul cel mai apropiat. Nu puține au fost cazurile cînd de la București, conducerea Federației Comunităților Evreiești (M.) a expediat colete în cite o localitate unde nu există decît o singură familie sau chiar un singur credincios evreu. Nici acesta nu a fost omis de la bucuria sărbătorii, căci îndemnul păstorului nostru spiritual, Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen a fost ca Pesahul să fie adus în casa fiecărui credincios. Și așa a fost.

NIMENI NU A FOST UITAT

Nimeni nu a fost uitat. Nu au fost uitați învățăceii cursurilor de Talmud Tora. Nu au fost uitați credincioșii. Nu au fost uitați tradiționaliștii, hasidimii și cei deosebit de evlavioși. Nu au fost uitați coreligionarii bătrîni.

AȘA AM SĂRBĂTORIT PESAH 5727

OASPETI DE PESTE HOTARE...

Templul coral în prima seară de Pesah. Candelabrele masive împrăștiată mii de lumini, contribuind la sporierea atmosferei festive. Toate locurile sînt ocupate, balcoanele sînt pline. Printre credincioșii se află și coreligionarii de peste hotare: din Franța, S.U.A., Israel etc. Sînt turiști sau rude ale unor coreligionari de la noi și în această seară — au venit să se roage laolaltă în Casa Domnului. Sfîntul lăcaș, atît de impunător și de bine întreținut, credincioșii aflați aici în număr mare, fac asupra celor din străinătate o impresie dintre cele mai profunde, dovăduindu-le că alături de celelalte culte, ne bucurăm de deplină libertate religioasă.

Pe un jet, lingă altar a luat loc d. Charles Jordan, directorul general al Joint-ului. Cu nici două săptămîni înainte, pe locul acesta a stat d. dr. Nahum Goldman, președintele Congresului Mondial Evreiesc. Alături de d-sa s-a aflat d. Pinchas Sapir, ministrul de Finanțe al statului Israel. Ce simbol mai elocvent al posibilităților depline ce le au evreii din România de a trăi ca cetățeni liberi și egali ai țării lor și de a rămîne totodată, dacă doresc, atașați de religie și instituțiile tradiționale iudaice?

... ȘI 500 OASPETI AI OBȘTEI

După terminarea serviciului religios propriu zis, în sălile de recepție ale templului coral a început o solemnitate deosebit de impresionantă: Sederul Federației Comuni-

Acordurile străvechi ale Hagadei au prins, apoi, să răsună în fiecare dintre cele 3 săli ale templului „Avnim ainu...”. Roli au fost la Farao din Mitram, supuși tuturor suferințelor și vexațiunilor. Astăzi, însă, sîntem oameni liberi și ca oameni liberi dăm demni celebrăm marea sărbătoare. Iar atunci cînd cu glas înalt s-a rostit tradiționala frază: „Aceasta este azima ce au mîncat strămoșii noștri: ori cine-i flămînd să poartească la masa noastră”, fiecare cuvînt a cîntărit greu, căci avea greutatea faptelor împlinite.

ÎN COMUNITĂȚILE DIN ȚARĂ

„Oricine-i flămînd, să poartească la masa noastră...”

Aceste cuvinte se rostesc în serile de Seder de către fiecare credincios. La București ele nu au răsunat ca o simplă formalitate, ci grele de înțelesul lor deplin. Tot așa la comunitățile din Iași, Botoșani, Dorohoi, Galați, Oradea, Arad și Timișoara. În toate aceste comunități, dînd ascultare îndemnului Eminenței Sale d. Șef rabin dr. Moses Rosen, conducerea au organizat în serile de Pesah Sederim pentru coreligionarii bătrîni sau fără familie din localitățile respective.

Spre regretul nostru, spațiul nu ne îngăduie să înfățișăm pe larg felul cum s-au desfășurat serile de Pesah, cu și zilele următoare, în fiecare dintre aceste comunități în parte. Pentru a oferi, însă, o imagine a acestor zile, ne vom mărgini să spicim dintr-o corespondență din Dorohoi, despre felul cum a fost sărbătorit Pesah-ul în această

rituală de Pesah unui număr de cca. 50 de credincioși.

În prima seară de Seder s-a oficiat de către dl. rabin Pinhas Usserman întregul ceremoniu adevătat acestei sărbători. Tradiționalul

Seder la Iași. Oficiu d. rabin Barid

kiduș a fost rostit de către dl. Iancu Reichbach, președintele comunității.

Au fost invitați la oficierea Sederului și d-nii efori și ofițieri de la sinagoga din localitate. Dl. Elias Rohrlieh secretarul comunității, a arătat celor prezenți că în cadrul comunității funcționează o cantină-restaurant. Ea acordă masa rituală tuturor celor ce au solicitat, fie cu plată fie fără plată, aceasta fiind posibil numai datorită sprijinului moral și material primit din partea Eminenței Sale d. Șef rabin dr. Moses Rosen și a celorlalți conducători ai Federației.

Internilor din căminul de bătrîni din localitate, care nu se puteau deplasa pentru a lua masa, li s-a trimis hrana rituală de 3 ori pe zi.

Credincioșii ca Leiba Haimovici, Buium Stoleru, Zalman Făinaru, Riveu Ciuraru, Fanu Groper, Coca Chesler, Fritz Cherbis și alții și-au exprimat întreaga lor mulțumire pentru grija pe care conducerea Federației în frunte cu Eminența Sa dl. Șef rabin dr. Moses Rosen o acordă desfășurării activității comunităților și satisfacerii tuturor exigențelor religioase.

Ei și-au exprimat de asemenea mulțumirile pentru munca neprecupețită depusă de conducerea comunității locale pentru ca acest restaurant-cantină să funcționeze și să asigure hrana rituală în condițiuni cît mai multumitoare.

Ca și la Dorohoi, clericii și deservenții de cult, din celelalte orașe — prim-rabin Ernest Neuman — Timișoara; rabinul Barid la Iași; hahamii Moscovici la Botoșani și Smil Butnaru la Galați; rabinul Schwartz și haham Glantz la Oradea și rabinul Lerner la Arad — au luat parte la Seder, rostind precizii și citind din Hagada.

În toate cele 7 comunități din orașele indicate mai sus s-a oferit masa în cele 8 zile de Pesah tuturor coreligionarilor care au solicitat aceasta. La Iași au luat masa zilnic în tot acest rîstimp 100 persoane; la Botoșani — 90 persoane; la Galați — cca. 100 persoane; la Oradea — 50 persoane; la Arad — 50 persoane; la Timișoara — 140 persoane.

La București, în fiecare din cele 8 zile de Pesah au luat masa peste 500 persoane.

... Cu bucurie, în deplină libertate, cu îndestulare — și, firește, cu respectarea tuturor regulilor tradiționale iudaice — așa a fost sărbătorit Pesah 5727 de către toți credincioșii obștei noastre.

V. R.

Numele adevărat al dealului l-am aflat mai tîrziu pe cînd eram elev la Școala izraelito-română din Podul Iloaiei și am fost duși în excursie de învățător. Pe cînd urcam dealul, dînsul ne explica formele de relief, mîsurile de flori și gingăvii și ne arăta „minunea” naturii, șofrila, care îți lasă în mină coada și o rupe la fugă spre gaura ei de „șarpe” atunci cînd o apuci.

„Srd der Poilger”, primul meu dascăl de heider nu știa și nici nu se sînchisea de excursii sau de minunile naturii. Datina străveche cerea însă ca în ziua de Lag Boomer învățăceii să fie duși pe „muntele Sinai”, recte pe dealul din fața gării. Și dînsul respecta datina.

Între Pesah și Savuot se scurg zilele de „sira”, cînd la credincioși nu se fac nunți, nu te înmîiești, nu te tunzi, nu te scâlzi în apa curgătoare, deloc străvezie a Bahluului. Lag Boomer este o zi de interzicere a interzicerilor și de bucurie pentru copii.

E o zi în care nu se învață. În 1921 nu mergeam încă la școală, dar „himes mit Rași — biblie cu celebrul comentariu al lui Rași — eru studiat cu zel, căci simbătă după masă avea loc „examenul” în fața bunicului loși. Tatăl tăci era un brunet înalt cu barba și cu ochii negri. În tîrg se bucura de cinste, căci era președintele comitetului care construia școala cea nouă.

Excursia. Pregătirile, dar mai ales discuțiile durau zile întregi: ce și cîtă mîncare o să no luăm, ce vom face acolo și... „armamentul”.

Să nu vî fie de mirare. „Armamentul” era pentru noi mai de seamă chiar decît mîncarea. Nu știam de Fanfan la Tulipe, nici de celebrul Pardaillon, nici de „Sîntul”, dar fantezia copiilor făcea uște scenarii foarte reușite, inspirate de binecunoscutele povestiri biblice. De Lag Boomer aceste scenarii aveau să fie... realizate.

Și fiindcă a fost vorba de armament, să vă spun că în materie de arcuiri eram foarte descurcări: jumuleam leasa de „caseri” carnea, țîrnu cu care moș David, tăietorul de lemne mătura curtea brutarului vecin. Sfoară depănăm de pe mătura din casă, tăiam din pachete sau ne milogeam la băcan. Dacă aveai noroc și nuiaua era bună, sîgeatu tu zbura mai departe decît celelalte.

Acum, în ajun de Lag Boomer aproape că-i invidiam pe băieții ai căror părinți aveau un stoc de mîuele „pedagogice”, căci de data asta copiii aveau de unde să-și aleagă ar-

Lag Boomer într-un tîrg moldovenesc

curi ideale, reducînd în același timp și privizia de „pedagogie”.

Cu săgețile era mai ușor. Din orice scîndurică, crenguță sau șîndrîlă, dacă-i faci virș și-i bați un cui, iese o săgeată bună...

Și, uite, că într-o bună zi Lag Boomer bate la poartă.

Copiii nu spuneau Lag Boomer, ci „Lak-boimer”, „Lek-beimer” — lînge copacii, nu în deridare, ci ca un răsărit.

În noaptea de Lag Boomer somnul nu se prindea de mine. Alergam mereu la fereastră să văd dacă nu plouă, sau dacă cerul e senin. Și hîneșteles, dimineața îi venea gura mamei să mă trezească. La început mă făceam că n-aud, poate scăp de școală. Dar ea vorbește cam către sine dar așa ca s-aud și eu. „Las! să dormă, să nu-și mai scoală sufletul zburlind pe dealuri, pe muntele Sinai.”

Magicul cuvînt m-a trezit. M-am îmbrăcat și m-am spălat într-o goană, mama mi-a pus în spate ghiozdanul cu mîncare, am scos de sub pat arcul cu săgețile confecționate cu ajutorul băiatului de prăvălie și fuga la „heider”. Tata se mira ironic de zelul meu, dar se bucura de excursia mea.

Școala era pe malul Bahluului printre cocioabe țigănești și de sărăcie de tot soiul. Copiii așteptau grămadă în curtea neîngădită, într-o hîrmălie ca de iarmaroc. „Belferul” loul — jumătate ajutor de dascăl, jumătate servitor — încearcă fără succes cu glasul său răgușit și cepeleag să astîmpere copiii. Apariția dascălului Srd — Der Rebe, cu fața sa rotundă și frumoașă cu glasul său tunător: „Dar ce-i cu voi?” a lîuișit copiii, iar mîna care s-a înșirat frumos cite doi și-a pornit la drum. Deși ghiozdanele se încurcă, minile se agață, picioarele se calcă reciproc, pumni, palme, ciupiri funcționează pe ascuns — „rîndul” se ține bine.

Copiii, să mergem ca soldații! sugerează Srd „Poipe” un vîlجان de 12 ani, cam cerat și cu cartea de citire românească și cu acea rugăciuni ebraice. Propunerea sa e

primiută tacit și „armata lui Papuc” strîbute marțial ulițe, care duce spre rampa de încărcare a grîii. Ajunși pe șoseaua care duce la Școala copiilor o iau de-a curmezișul șesului, pe lîngă cîreadă, unde mulți își recunosc vaca, vitelul sau capra... Curînd încet ascensiunea dealului.

Cei mai mîrșori o iau fugula înainte, mîlamedul tînar, dar grăsu, cam gîfite, belferul luncă pe iarba verde, iar cei mai mitilei se cațără în patru labe. Albastrul cerului îi cheamă, iarba verde îi mîngie, culmea dealului stimulează inconștient amblii sportive. Voiniceșii sînt în frunte, cei slăbuți scînceș, iar dascălul îi încurajează: „Încă oleacă, și am ajuns”.

Locul de odihnă tradițional e lîngă un izvoarăș rece și e greu să îți înfri ceata de copii însetați.

În sfîrșit, s-au întins la odihnă. Unii ațipesc repede, alții se scoală, chiule, se rostogolesc prin iară, fac tot felul de nebunii. — Urem să împușcăm! se ridică glasuri „războinice”.

— Întîi mîncăm, apoi luptăm, decide înțelepciunea dascălicească. Și după o obicei introdus de dînsul, jase belfer stringe mîncarea de la toată lumea și o redistribuie într-o masă comună.

După ce foamea și setea au fost astîmpărate, vine rîndul „armelor”. Copiii se întrec în a trage cît mai sus și cît mai departe. Bucuria lor cînd nu pot regăsi săgeata.

Firește nu se decernau nici titluri nici cupe dar, oricum victoria e — victorie.

Urmau săptămîni de comentarii și amintiri. Acasă se vesteau în pahare florile de cîmp, aduse mamei. Prin buzunare zornăiau pietricele colorate, culese în drum.

La școală studiul era în toi. Se apropie Savuot. În curînd aveam să mergem în pădure ca să aducem crengi pentru împodobirea casei.

I. KARA

Sărbătoare la Meron

Alături de povestea tragică a luptei și morții lui rabi Akiva, Lag Boomer ne evocă și legenda plină de mister a lui rabi Simon bar Iohai, presupusul autor al Zoharului. Lag Boomer este sărbătoarea lui bar Iohai, mai ales pentru comunitățile din Africa și din orient. E o zi de pelerinaj, de serbări populare exotice, unice în felul lor.

Rabi Simon bar Iohai este cca mai enigmatică figură a literaturii talmudice. Contemporan cu rabi Akiva, a luat parte la tragica răscoală a lui Bar Kohba. Deși nu cu mult mai tînar decît maeștrul său, a fost elevul lui rabi Akiva. Ca și acesta, suferă de pe urma represaliilor crunte a împăratului Adrian. Atunci cînd mercenarii împăratului pun mina pe marelui său maeștru și pe ceilalți nouă învățați spre a-i țîri la moarte, Simon bar Iohai izbutește să scape de urmăritorii săi ascunzîndu-se, împreună cu fiul său Elazar, într-o peșteră în munți. Era o peșteră deosebit de adîncă, ascunsă de ochii lumii. Printre-o minune — povesteste tradiția — la deschizătura peșterii se ivi un izvor, iar lîngă izvor răsăriră doi smochini încărați cu rod.

Cei doi sugari stătura 13 ani încheiați în această peșteră, fără să vadă chip omenesc, fără să mîncească altceva decît smochine, fără să bea altceva decît apă. În decursul acestor 13 ani, rabi Simon și fiul său se desăvîșiră în studii mistice, ajungînd pînă la urmă să cunoască toate tainele creației. În toți acești ani ei stăteau în peșteră goi, ascunși pînă la gît în nisip, îmbrăcîndu-și hainele numai cît timp își făceau rugăciunile.

La capătul celor 13 ani, într-o dimineață, se treziră auzind o voce care întreabă: „Cine merge să-l vestească pe Simon că Cezarul a murit?” Rabi Simon înțelese că-și poate părăsi ascunzîntul și ieși împreună cu fiul său Elazar în lume.

Rabi Simon bar Iohai găsi țara pustie. În toată Iudeea abia dacă mai rămăsese icolo un știutor de carte. Rabi Simon și Elazar reorganiză învățămîntul religios, conducînd ei înșiși o școală în localitatea Meron, unde rămăseră, de altfel, pînă la sfîrșit

tul vieții lor. Mormîntul lui rabi Simon bar Iohai și cel al lui rabi Elazar ben Simon există pînă în ziua de azi, potrivit tradiției la Meron, lîngă Safed.

Cabaliștii sînt incredincioși că în decursul celor 13 ani de singurătate, rabi Simon și rabi Elazar au atins în studiile lor culmi nebănuite și că o parte a tainelor descoperite de ei în acea peșteră a fost consemnată ulterior în cartea Zohar. În acest fel rabi Simon bar Iohai este părintele spiritual al cabaliștilor. Istoricște, Zoharul apare abia în secolul al XIII-lea și este publicat de rabi Moșe di Leon, care însă susține a fi găsit textul respectiv într-o peșteră din Spania. De atunci s-au scris nenumărate tomuri spre a susține paternitatea lui Simon bar Iohai asupra Zoharului.

Cartea a cucerit repede școlile talmudice din Spania, iar curînd și pe cele din Germania și Franța. În ceea ce-i privește pe cabaliștii, ei nu se îndoiesc o clipă că Zoharul îi aparține în întregime lui rabi Simon bar Iohai și că cele mai sfînte taine ale creației și ale forțelor divine sînt ascunse în paginile sale misterioase.

Zoharul este scris în limba arameică, într-un stil ermetic. Puțini se descurcă în textele sale. Unele pasagii sînt pur și simplu de nepătruns.

Tradiția afirmă că rabi Simon bar Iohai a încetat din viață în ziua de Lag Boomer, de aceea cabaliștii au dedicat în toate timpurile această zi memoriei acestui învățat. De secole, mii și mii de pelerini sosesc în această zi la Meron, spre a se reculege la mormîntul său și a lua parte la ceremonia „aprinderilor”.

Despre atmosfera ce domnea la Meron în această zi ni s-au păstrat numeroase descrieri.

Pelerinii se adunau la Safed, unde rămîneau pînă în ajun de Lag Boomer, de unde porneau, seara, împreună, cîntînd și dansînd. Copiii întregi 3—4 ani erau aduși special spre a fi tunși pentru prima oară în preajma

mormîntului sfînt. Ceremonia toasului purta un nume arab — *chalaka*. Copilașii erau îmbrăcați în haine de mătase iar pe cap purtau săcuțe de catifea, brodate cu fir de aur, astfel că păreau a fi coborît dintr-o poveste orientală de 1001 de nopți. Sefardimii obișnuiau a broda pe aceste săcuțe diferite versecete biblice.

Mulțimea pelerinilor poposea în jurul maeștrului și pe străzile din jur, cîntînd și recitînd psalmi sau pasagii din Zohar. Localnicii și cei din Safed veneau în ultimul moment. De îndată ce se lăsa seara, ei aprindeau focuri mari pe acoperșurile celor 44 sinagogi, pînă cînd întreg orașul părea o mare de flăcări. Abia după aceea veneau și ei la Meron.

Pe acoperșul maeștrului care adăpostea osemintele lui rabi Simon și ale fiului său se află două vase mari de piatră. Ele sînt umplute cu haine și țesături aduse în acest scop de pelerini. Apoi vasele sînt umplute cu ulei, cîrăua i se dă foc iar întreg maeștrul este încadrat de doi stîlpi de foc. Mamele întonează atunci imnul zilei de Lag Boomer, dedicat lui Simon bar Iohai:

Bar Iohai, bar Iohai
Mai mult decît prietenii tîi
Ai fost mirat cu balsamul sfînt al fericiții,
Bar Iohai.

Cîntecele și dansurile continuă pînă aproape de miezul nopții. La miezul nopții se aprinde o treia torță, pe mormîntul lui rabi Iohanan — cîzmarul, care a fost cel mai de seamă dintre discipolii lui Simon bar Iohai. Cu această ocazie, pelerinii întonează alte cîntece, cu text arab.

Pînă la ivirea zorilor, nimeni nu părăsește aceste locuri. Mină în mină, tineri și bătrîni, cunoscuți și străini, pelerinii dansează în jurul maeștrului, într-un entuziasm de nedescris. Iar stîlpii de foc, alimentați în permanență, luminează întreaga regiune, simbolizînd parcă chipurile celor doi mari învățați ce-și dorm somnul de veci sub lespede de piatră.

Aspect de la Seder-ul de la templul coral, la care au luat parte peste 530 credincioși.

stiri

CARTI PE TEME EVREIEȘTI

Din inițiativa comunității din Viena a fost organizată în sala de concerte a municipiului o expoziție de cărți pe teme evreiești. Sînt prezentate peste 300 volume, majoritatea în limba germană, scrisă de autori austriaci sau de origine austriacă.

INVĂȚĂMINTUL IDIȘ ÎN S.U.A.

La New York s-a ținut o conferință pedagogică avînd ca temă învățămîntul limbii idiș. Directorul cursurilor, prof. N. Camenetski, a prezentat un referat de specialitate, insistînd asupra necesității largirii sferei de cuprindere a celor doritori să studieze această limbă.

Conferința a subliniat necesitatea intensificării acțiunii de pregătire de cadre didactice pentru învățămîntul în limba idiș.

ÎNCEPUTUL AUSCHWITZ-ULUI

Postul de televiziune Sofia a prezentat un program în limba idiș despre incendierea Reichstag-ului, în 1933, de către naziști.

Comentînd imaginile proiectate pe ecran, istoricul Iosef Wulf din Berlinul occidental a arătat că incendierea Reichstag-ului a fost primul pas pe drumul care a dus la camerele de gaze de la Auschwitz.

CARTE DESPRE PROCESUL BEILIS

În S.U.A. se bucură de mare succes de public noul roman al scriitorului Bernard Malamud inspirat de procesul Beilis, din anul 1912. După cum se știe, autoritățile reacționare țariste au înscenat acest proces lui Mendel Beilis, un evreu de rînd din Kiev, acuzat de... omor ritual. În jurul acestui proces s-a desfășurat o luptă acerbă între forțele reacționare și cele progresiste, care în cele din urmă au reușit să facă lumină, demascînd caracterul provocator al acestei acuzații, care în decursul istoriei evreiești a făcut să curgă atîta sînge nevinovat.

Cu o vigoare deosebită și cu multă măiestrie, scriitorul american reconstituie epoca și eroii acestei afaceri tenebroase. Cartea a fost distinsă cu un mare premiu literar american.

4000 DE ANI DE ISTORIE

O scrisoare de dragoste, scrisă pe tăblițe de lut, veche de 4000 ani, podoabe vechi de 2000 ani, precum și alte antichități sînt expuse la New

York în cadrul expoziției „4000 de ani de istorie evreiască”.

CONGRESUL MONDIAL EVREIESC DESPRE PERICOLUL NEONAZIST

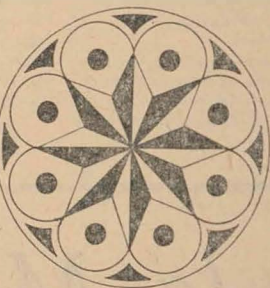
Conducătorii Congresului Mondial Evreiesc întruniți recent la Geneva au adresat opiniei publice o chemare la vigilență, prevenind împotriva subaprecierii primejdiei neonaziste.

SEARĂ DE POEZIE LA MOSCOVA

La Moscova a fost organizată o seară de poezie evreiască. Au fost declamate versuri ale unor poeți contemporani, unele dintre ele acompaniate de muzică.

...ȘI LA LONDRA

Cu participarea unui public numeros în sala Conway Hall

din Londra s-a desfășurat o seară de poezie idiș și ebraică. Textele au fost declamate de actorii Ellen Winograd și Sam Goldberg, care au executat și cîntece din folclorul evreiesc.

DISTINCȚIE

Dr. Ichoșua Prawer, profesor de istorie medievală la universitatea ebraică din Ierusalim, a primit titlul de doctor *honoris causa* la universității din Montpellier pentru studiile sale recente asupra regelui cruciaților. Același savant este și autorul unei lucrări de prestigiu „Istoria regelui latin al Ierusalimului”.

IN MEMORIAM

În orașul Smilewicz, lângă Minsk, a fost ridicată o piatră funerară în memoria martirilor evrei exterminați de naziști în perioada ocupației.

INSTALAREA NOULUI RABIN AL ORAȘULUI REIMS

În prezența Marelui rabin al Franței, Jacob Kaplan, a avut loc solemnitatea instalării noului rabin al orașului Reims, A. Blum.

După oficierea serviciului religios, Marele rabin al Franței a ținut o alocuțiune, su-

bliniind rolul păstorului spiritual în societatea actuală.

MEMORIILE LUI SIMON WIESENTHAL

Numele inginerului Simon Wiesenthal, conducătorul Centrului evreiesc de documentare de la Viena a devenit cunoscut mai ales în urma prinderii lui Adolf Eichmann. De altfel, acesta nu este singurul criminal de război care a putut fi descoperit datorită activității neobosite și perseverenței a ing. Wiesenthal. Este destul să ne referim la cea mai recentă arestare a unui criminal de război, anume a lui Franz Stangl, fostul comandant al lagărului Treblinka, care de asemenea a putut fi descoperit datorită cercetărilor îndelungate întreprinse de conducătorul Centrului evreiesc de la Viena.

Peripețiile legate de cercetarea urmelor care duc spre ascunzătorile criminalilor naziști sînt descrise în cartea lui Wiesenthal, „Criminalii printr-un nou”. Cartea a fost tradusă în zece limbi, cea mai recentă fiind versiunea în limba olandeză.

RABINI PENTRU AMERICA DE SUD

Comunitățile din America de Sud se resimt din pricina lipsei de rabini. Pentru a împlini în parte această lipsă, Adunarea rabinică din S.U.A. a delegat pe cinci absolvenți ai seminarului rabinic din New York să gireze timp de doi ani posturile de rabin în orașele Caracas, Buenos Aires, Rio de Janeiro și Lima.

Anterior, tot în mod provizoriu și în același fel a fost rezolvată problema rabinilor în orașele Santiago de Chili și Montevideo.

A MURIT GINERELE LUI SALOM ALEHEM

La New York a încetat din viață, în vîrstă de 83 de ani, scriitorul I. D. Bercovici, ginerele lui Salom Alehem.

Defunctul este autorul mai multor volume de nuvele, în limbile ebraică și idiș, precum și a 4 cărți de amintiri despre Salom Alehem, de o mare valoare istoriografică.

TIRGUL INTERNATIONAL AL CĂRȚII

Și în acest an s-a ținut la Ierusalim tradiționalul Tîrg internațional al cărții. La manifestările culturale desfășurate cu acest prilej au participat personalități culturale, editori și scriitori din Anglia, Austria, Belgia, Elveția, Franța, Polonia, Suedia etc.

Printre invitații din străinătate s-a aflat scriitorul Andrei Schwartz-Bart, autorul romanului de mare succes „Ultimul dintre drepti”. (Un capitol din acest roman a apărut în nr. 126 al revistei noastre). Cu acest prilej, scriitorului i-a fost înmînat într-un cadru solemn Premiul orașului Ierusalim „Pentru libertatea omului și a societății”.

UN MARE PROCES AL UNOR CRIMINALI DE RAZBOI

Peste 300 de naziști ce au lucrat sub comanda lui Himmler vor compare în curînd în fața tribunalului pentru criminalii de război din Berlinul occidental, a anunțat recent președintele acestui tribunal, Ernst Heinitz. Acesta va fi cel mai mare proces al unor criminali naziști de la procesul de la Nürenberg, unde au fost judecați principalii conducători ai celui de al treilea Reich.

CONFERINȚA ASOCIAȚIEI CULTURALE EVREIEȘTI DIN BULGARIA

La Sofia s-a ținut conferința anuală a Asociației cul-

turale evreiești din Bulgaria. Au participat delegați din Sofia, Varna, Plovdiv și alte orașe.

NUMISMATICA EVREIASCĂ

În editura Universității ebraice din Ierusalim a apărut cartea profesorului L. A. Mayer, „Bibliografia numismaticii evreiești”. Lucrarea este rodul studiului a mai mulți ani făcute de autor la mari așezăminte ca British Museum din Londra, Biblioteca Națională din Ierusalim, Societatea regală de numismatică din Londra etc. Bibliografia cuprinde 822 titluri de lucrări consacrate monedelor bătute de evrei, începînd cu secolul antic.

LEGENDE EVREIEȘTI

În Israel a apărut o antologie de legende ale evreilor tunisieni. Cele 71 povestiri cuprinse în volum au fost alese dintr-un număr de peste 300 piese folclorice culese și păstrate în arhivele Muzeului etnologic din Haifa.

Colectivitățile evreiești din țările islamice și în mod deosebit din Tunisia au dezvoltat în decursul secolelor un folclor deosebit de bogat. În cartierul evreiesc povestitorul este o figură pitorească des

întîlnită. Întotdeauna înconjurat de un cerc numeros de ascultători, el își deapănă povestirea, alcătuită din legende vechi iudaice sau din motive musulmane prelucrate și adaptate în spirit evreiesc.

CALENDARUL AUSCHWITZ

Colaboratorii științifici ai fostului lagăr de exterminare de la Auschwitz lucrează la întocmirea unui calendar unic în felul său. Este vorba de reconstituirea, pe zile, a tragicelor evenimente ce s-au desfășurat în cuprinsul lagărului în perioada anilor 1941—1945 — sosirea de transporturi de deportați, gazări, execuții etc.

Lucrarea face parte din materialele elaborate în vederea alcătuirii unei monografii generale a lagărului.

SINAGOGILE DIN BOMBAY

Recent, ziarul „Jewish Chronicle” din Londra a publicat un amplu reportaj despre colectivitatea evreiască din Bombay. Se presupune că numărul evreilor din acest mare oraș indian ar fi între 13 000 și 17 000. Mulți dintre ei fac parte din Bnei Israel, care trăiesc în India de multe secole. Valul de emigrație care a avut loc la începutul secolului a adus în acest oraș evrei din Orientul mijlociu, din Irak, Yemen și Iran. În preajma celui de al doilea război mondial au venit aici și un număr de familii din Germania și din alte state europene.

Principalele centre de viață evreiască le constituie sinagogile. În prezent există la Bombay 11 sinagogi, toate conduse de laici, întrucît colectivitatea duce lipsă de rabini.

SALOM ALEHEM LA LOS ANGELES

O formație teatrală din Los Angeles a pus în scenă pentru prima dată piesa lui Salom Alehem „200 000”. Presa locală s-a exprimat în termeni elogioși despre spectacol, care s-a bucurat de un frumos succes de public.

O CARTE DESPRE ISTORICUL B. MARK

Editura „Idiș Buch” din Varșovia pregătește un volum despre viața și opera lui B. Mark, cunoscutul istoric și cercetător pe tărîmul culturii evreiești, de curînd decedat.

stiri

אזוי האָבן מיר געפראוועט פסח...

(המשך פון זייט 11)

און דאן אין אלע דריי זאלן פון דער כאָר-שול האָט מען גע-הערט זאָגן די-הגדה. דער האָר-זומא עניא" חים זיין, כל צדריך ייח ויפסח" האָט אין דעם מאָ-מענט א באזונדערן זין. יעדעס וואָרט איז וואָגיק, די וואָג פון פאקטן. און די קשיות מיט זייער

אין די קהלות פונעם לאַנד

„כל דכפין ייחי ויכיל, כל צדריך ייחי ויפסח“... יעדער ייד זאָגט ביים סדר די ווערטער. אין דער בוקארעסטער קהלה ביי די סדרים אין דער כאָר-שול, זענען דאָס אַבער נישט געווען קיין פשוטע ווערטער, זיי זענען נישט געווען פאַרמעל, זיי זענען סאַטע פאַרווירקלעכט גע-וואָרן. און אזוי אויך אין די קהלות פון יאס, באַטשאַן, דאָ-ראַהוי, נאלאָ, אַראַדעא, אַראַד און סימשיאַרא. אין די אלע קהלות, האָבן די אַנפירונגען פון די קהלות, אויפן אַנגען פון רב הכולל, אַרגאניזירט סדרים פאַר זעקס און פאַר יידן אַז מען שפּאַרט פון די דאָזיקע שטעט. צום באַדערן, דערלויבט אונז נישט דאָס אַרס, פאַרצו-שטעלן אויף אַ ברייטערן אָפּן, וויאזוי די סדר-נעכט און די אַנ-דערע טעג יום-טוב האָבן זיך פאַרלאַנגערט געווען אין יעדער פון די קהלות, כדי אַבער, פאַרס צו נעבן אַ ביידל וויאזוי זיי טעג זענען אַפּגעליפן, וועלן מיר זיך באַגרענעצן צו נעבן אַ פאַר-פראַג-מענט פון אַ בריוו פון דאָרף-הוי, וויאזוי מ'האַט געפירט פסח אין דער דאָזיקער קהלה פון צפון-מאָלאַוו. אין מערערע הינזיכטן האָט די שילדערונג אויך אַ באַדייט פאַר די אַנדערע קהלות. אַס וואָס אונזער דאָרף-הויער פאַרשפּאַנדעט זאָגט אונדז: „דער דאָרף-הויער יידישע קהלה, נאָכדעם וואָס זי איז פול גע-שטיצט געוואָרן פון דער פּעד-ראַציע פון די יידישע קהלות, איז גענונגען צו באַפרידיקן אלע רעליגיעזע צערטרכות אויף פסח פון די היגע יידן. ווער-ס'האַט זיך געוואָלט פאַרשאַפן מצות, מצה-מעהל, כשר וויין האָט זי אלע שפּייז געפונען באַשעדיק. די קהלה האָט זיך בפרט געזאָרגט אז די אַקציע פון פאַרזיכערן היץ פאַר די יידן וואָס האָבן באַקומען געלט-שטיצע און מצות, זאָל זיין וואָרעם. אזוי ארום האָט מען פאַרטיילט 9500 ליי און 250 קילאָ מצות.

על התורה

(המשך עמוד 12)

וזהו כונת הפסוק: „ובי יומך אחיך ומטה ידו עמך“ יש לך להרגיש כאילו גם אתה התרגישת עמו. (הרב סליב'ס וז' — בוא קרסם בספרו „אין המדה“)

פרקי-אבות פרק שלישי

„גזקוס עפוי רמה וזולעוה“ (משנה א.)

זא נאמר שיהיה לרמה ותולעה, עפר רמה ותולעה, כרוב בר יאשי —

(הרב יהודה גרינווארד זל — סאטמאר, בספרו „חסדי אבות“).

„כל הושוכו דבר אחד חסדי ניו... כלנו מוחזק בנפ-עו“ (שם משנה ח').

הכונה על האדם השוכח לקיים מצוה ישיבה עושה עצמו כאילו ישנה לחסדו, איש זה הוא נאה דורש ואינו נאה מקיים ועל מתחייב בנפשו, כי עוקר לימודי התורה הוא קיומה.

(הרב מנחם נחום פרידמן זל — שטעטל, בספרו „סן“).

„סיני לחכמה שוויקה“ (שם משנה יג').

מקשים העולם, מדוע לא אמר „שוויקה סניג לחכמה“ כמו שאמר סקורד: „מסורת סניג לתורה“.

התירוץ הוא שצריך להיות חכם קודם, כדי שיוכל שש תיקה את סניג לחכמה; כי גם אזול מחריש חכם יתחשב, אבל אינו יכול לשתוק.

(הרב יאקוב בראך זל — קראלי, בספרו „אבות על בניס“).

פרק רביעי

„איוהו חסם... (משנה א.)

„איוהו חסיל“ לא נאמר, כי להחיר את החסיל אין צורך לחסן.

(הרב שאול בראך זל — קראלי, בספרו „אבות על בניס“).

בכל השלשון מורה, כי השעם שלא לוקח ריבית הוא שאין התורן קנינו של האדם, אלא הושקף אצלו עי' השיות בכדי לשעשע בו מצוה, להזנות לעני בשעת רחוק וכו'. ואם כן למה יקה ריבית ממעות שאינו שלו? וזה יוצא לנו מסקנות: „אל תקח מאתו נפש ותריבית“, כי באמת „את כסף לא תתן לו“, אונק נותן מכסף אחר, אלא „אני האקצוים“, כל הונק הפקיד אצל חשית ואינו קנינו השעם. (הרב מנחם מענדל אהרעט זל — דעס, בספרו „מעגלי צדק“).

פרשת בחקותי

„אם בחקותי תלכו... וזוהי גשמיכם בעתם“ (ויקרא כ"ו, ג—ד).

ומפרש ר"י זל בעקבות חז"ל: „שתהיו עולים בתורה“.

במחשבותיו על קושיה זו בא הפירוש הנ"ל, „שתהיו עולים בתורה“, זאת אומרת, מדובר כאן על לימוד תורה, וסביבות אלה סור תורה הוא, כידוע, מההיבטים שאדם אוכל ליהנותם בעוה"ז.

בצדק אמרת התורה, ונחלתו גשמיכם בעתם, והראית את שכתה. (הרב אברהם שפירא זל — כנולב, בספרו „חסד לאב“ רחם“).

„ויסרת אותם אף אני שבע על חסאויכם“ (שם כ"ו, כ"ח).

בא הפסוק לחרות לנו רחמי אבינו שבשמים, גם אף יום לחכמה, חקושי יבא מתוך כאב-לב ובכל צרתם לו צד.

ותינינו „ויסרת אותם אף אני“, כניכול השכינה גם היא

ב. יי. מ.ט. אויף גאסטראל

דאָס בוקאוועטער יידישע חלונה-טעאטער איז ארויס-געפאָרן אויף גאסטראַל אין לאנד מיט דעם פאַלקלאָר-ספעקטאַקל „א שניול פערל“, איז רעזשי פון ישראָל בערקאוויטש.

דעם 10-18 מאי זי. וועט דאָס טעאטער אָנהייבן שפילן אין בוקאַרעסט.

רבי יצחק אלפסי ורבנו בחיי אבן פקודה

בן יצחק אלפסי רבי שלמה אבן גבירול היה הפילוסוף רבנו בתי בן יצחק אבן פקודה, מחבר הספר חובות הלבבות רבנו בתי מחבר את המהדרי ליראת שמים וליחס מוסרי לבני אדם. הספר נקטב בערבית אצל על יד הנהג עם העברי של רבי יהודה אבן ספיר נעשה הספר לאחד מן ספרי המוסר המפורסמים בפספרי העברית.

רבי יצחק אלפסי (ק"ף) שכתב לרב בלוסטיץ, נולד בעיר קטנה על יד פאס (מרוקו). בלוסטיץ גם יסד את לשכתו, שנעשתה אחר-כך למרכז התורה בספרד ובמרוקו. הוא נפטר בשנת 1103. בספרו מהדרי הלבבות הר"ף הוא מביא מתוך הפלמוד הפבלי את מסקנות ההלכות הנהגות גם אחרי חרבן בית המקדש. הלכות הר"ף נעשו למקור הלמודי נדוש למפרשי הפלמוד הגדולים.

ר"ף היה בן דורו של רש"י, אצל שני שרי התורה לא ידעו זה מזה. בתקופה הזאת לא היה קשר בין חכמי ספרד וחכמי צרפת הצפופית. לפני פטירתו צוה ר"ף לבני לוסטיץ, שלא יכתבו את בנו לרבם, אלא את תלמידו, רבי יוסף אבן מנאש, אשר לרעהו של הר"ף היה גדול מבנו. רבי יוסף אבן מנאש נבחר לעמוד בראש עדת לוסטיץ והשיגה המפרסמה.

(ברית עברית עולמית) התרגום הרוסני בדף 4

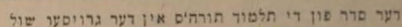
ניחום אבלים

אין יאס איז נעשטאָרבן דעם 4-טן מאי 1967, רחל עערט, די פרוי פונעם פער-וידענס פון דער דאָספיקער קהלה.

אונזערע האַרציקע נחמיות דער פאדאָבלער מיטפאח.

Sederul elevilor din Talmud Tora la Sinagoga Mare

(המשך פון זייט 11)

4.000 פעקלען מיט כשרות שפיי
— מנות, בוימפל, קוסער אדער
אין בוקארעשט האָט דער רב
הכולל ווי אויך די אנדערע מי-
הינים פון דער קהלה באוונט
אז לויטעס צעל ייבן די אין
דער היים און דעם בייטשפיל
העבן אנגעטון אז ס'מנהיג'ס
אונדערע קהלות פונעם לאנד.
מ'האט אויך נישט פראגעט
אין די יעניע טעפועלעס וואו
אין די קוסוב — וויסן און
שפעטער און מאסאָווי. מ'האט
זי אלע טעמ'ס צו דער צייט
מנות, כשרות שפיי און אויך א

די תלמוד-תורה'ס האבן אפ-
גערטנט דעם סדר פאר פסח. ביי
זיי האט מען צום ערשטן געהערט
די פסוקים פון דער הגדה. די פיר
קטיוח און דעם ענטפער. וויאזוי
דער רב הכולל האט באשאט אין
זיין רירנדיקער דרשה ביי זייער

[illegible]

אויבער און דער האטס איר „קאָפּ“ רעגלט שוין די מאַכט וואָס זי האָט ביים קאָפּ און זי פֿירט אנטוועקלונג און איר סובורבאַנז.

ישראל דער פּאָליטישער מיין פֿאַרשטייט מירער, האָט ער אַן עקסטראָ-מיליאָן דאָס וואָס ער האָט גענוצט צום צוועק און צום צוועק אויפן פֿאַרשטייט גראַד.

קורבנים אין מון נאטורליזם
 גאסן היינטק האט געקענט און
 דא היינטקע געזעצן. און
 דאס איז אן אראטשטע כחאנא
 יעדן דא ר'ל געקענט גיטן מיט
 די קרייזל, און דא באהט מיט.
 האט ישראל געקענט געקען דעם
 כחאנא און אנדער געקענט אים
 פארלירן, "אארט, אונז", דער
 כחאנא געקענט דאן.
 געווען די ענין פארעכט יאסא
 טובים, און פארלירן, האט
 דא געקענט און געלירט מיט
 אים, מיט סאר געזעצן, קיין
 געזעצן, קיין געזעצן מיט
 געזעצן.

קאמט די דאס בויגנעסן
 יאסן, און דעס וועלעך, עס קענען
 נישט קיין, פארשעסן, קיין, שטא-
 רעסן. פאר א ניוס עפעקטעס מען
 דער מאטעס פארשעסן (ווען ו)
 עפעס דארפן ואזער דאס פלייש
 און דארפן דעס שאפן וועק ווען
 עס מן אבוסל!) אדער דעס גיט
 ארויס רובלעך פונעם גרויסן
 בעזים מוס וועלען דער אפער
 האלדענעסן, פאס אדווער! קעס
 דאס הויף מונעס אינעם שטוב
 ער, שאוועסן צום מען און
 וואסעס מען קען, מונעס שאב-
 בעזעס, פון א ארברונדן פעקל,
 פון א היטל צוקער, אדער עס
 בעס עס אויס מן א קרעקעס. אז

די עלטערן, זיידעס און באַפֿעס,
סערע ברודער און שוועסטער,
נאָן אויך דאָס יאָר נעקומען
די דער באַקאנטער רויטער
ג. אַנטייל צו נעמען אין דעם
די וווּ מען האָט געקאָנט זען
די שיינקייט פון אונדזערע
ראַלטע מנהיגים וואו אויך אז זיי
נען אָפּגעהיט, געלערנט און
ייסער איבערגעגעבן דעם נייעם
די וואָס וואַקסט אויף אין אונ-
זער פּהלא.

דער הערלעכער סקס שוס, ווי גרויס צו עס תפליים. מאכן אויף די אויסגעשניידע געמס א ספר'א יאנרוק. באוויינדן די אז אייניגס מים די אנדערע רעליגיעס, געניסן סיר פון א פרויסענדיקער רעליגיעזער פרויסע.

אויף דער בימה זיצט הער משא-
רזו זושאָרואַן, גענעראל-דירעק-
טאר פונעם זושוינס. צוריק מיט
10 מאָ אַז אױף דעם אָרם געזעסן

ה' האט גליק און רי' רוס און
וועגנדיק, ברעכט וי זיך נישט,
ען סע זשאנט וי זאטק און
י פער פליט ווייטער פון אלע
זאכע.

איזט ערד ר'ג בעומר איו מען
קא יענע ווינגערד. העמעס
אמעס הארטן אין קערער א
זיידונג פלוצעם צום פאייסן

א פאָדעלויע

יערע קינדער, א' איז דא פון אונזערן בעט און ב' אין

עוועק קינדער, מ'איז דא פון אונזערן בעס און ב'פון "פיל איוסן בויגן", אונזע און חדר.

— זע נאך ווער ער לויפט אין חדר אריין, פרום ווער אראפגיין דער טאטע, און דער אמהן פרום ווער ווער מיטן קינדס לויפט בעמער.

ס' לאָט וויר צושטיצן און אריינ-
לאפן א צוועקל' לעבן ייפ'ן, איז
ס'ראוי צו ווערן א פ'י'.
די שווערער-קאמפ' מלחמה
אלס ערעבעט טעגל'.

היה, שאן חרר, און רעסן
אויף א יאדלי. יאסל האלדעלעך
פרוויז ווי אסעסעלן א
רוי, ווי דעמל און ער שרייבט
אויף א קראטש-שטיל וועלעך ביי
קאפאטלעך האבן
אבער דערשטעקט דעם פרייען
דרייטן, און אזי ווי שטער צו
מען. יאסל שרייבט שטיל וועלעך
בדחפ-לשון, ער שטופט אויף
טער, שט א שלעס, האלט אן
אבער אן גרויסער עהליה ביי
באוויזט און דעם רובנס שרייבט
לעיק פון מוז דערשטעקען-שטייט
ער פאר אן עקסער-שטייט
דערשטעקט יונג, אה, וואס מוז
זיך ראטן? ווערט ער ערשט
שטיל און שטעלט זיך אויס בסדר

הער דר. נחום גאָלדמאַן. פרע-
זידענס פון ייִדישן וועלט-קאָנגרעס
לעבן אים איז דעמלט געווען הער
פֿנוס ספיר, פינאנץ מיניסטער
פון מדינת ישראל. וואָס קאָן זיין א
סגור באלעדעווידיקער סימבאָל פון
די פֿולע מעגלעכקייטן וואָס די

באָכן דאווענטן. האָט זיך אַז-
געהויבן אין די אויפגעוואַר-
פון דער כאַ-שול א באזונדער
נידרקספּולע פיערטלעכקייט:
דער סדר פון דער פעדעראציע
פון די יידישע קהילות און פון
דער בראדעוועסטער יידישער קהילה.
א סדר פאר די עניקע וואָס האָבן
נישט רי טענעברעטיים אים אָפ-
צוריקטן ביי זיך אין דעם הייט,
פאר זקנים, פאר געמיינסן
משפחות, וועלכע, אָ דעם סדר,
וואָסלזן זיי נישט נעקאַנט מקיים
זיין די מצוה. נישט האָבן אַז-
פארגנוגן צו זיצן ביי אַ סדר, כִּי-
וולחמן. איבער 500 פערזאָנען זענען
געעסן ארום די פיין געטעשטע
סישן, אויף וועלכע שטענען גע-
שאטען מצות און ווייז אַוואָר ביי
שלוחן ערוץ אַנדערע פּעדויערע
אליכיים. (פאָרן) אַיפּשוין האָט

באלד לאזט מען זיך אין וועג,
באטש עלנבויעגס און פעקלעך
פארשטען זיך, פיסלעך טרעטן
זיך אָ און הענטלעך פארבלאגן
רושען זיך מיט אַ זעין, אַ קיפּ
אַ קלאפּ...
"קינדער, ווי די סאָדאָנען!"
גייט דעם טאָן, "טראָג פּויפּע",
דאָס קלאַפּטען זינגט אַין חרר, ער

אזי שוין באלד א תפילין בבחור
אער מיט דער עבר, און מיט
דריטן פאקטשול-לאס אז ער
עקרגוט. דא פאגט מען אים
אבער און מען לאזט זיך גייען
האפעריק איבער דער ראמפע-
גאס (רי גאס, וואס פירט צו
דער אייזנבאן-ראמפע, וווּ מען
לאזט תבואה) צום סקאליצענער.

שָׂאיוֹ. לְצִים לֹאכֵן אִם: „אָה, מֵאִט לֹא אֶפֶס“, הִבְרָה נִעְמָט וְיָד נִישְׁט צום אַרצֵן און נִישְׁט ווייטער. מע שפּאַנט אַרױבער דײַ ברוק, מע פֿאַרבאַט אױף לױבֿנשט און מע שפּאַנט שװײן אַײַבערן „שעס“, דאַס פֿאַשע־פֿערד וו דײַ קינדער דערקענען זײַערע קױלעלעך און צײַגן. מאלד הײַנט מען זײַ אָן דראַפֿען אױפֿן „באַרס סײַנ“.

די גרעסערע קינדער לויפן
פארויס, דער מלמד, ער איז מאקט
יונגער, אבער א דיקלעכער
סאמעס, דער באהעלערער גלישט
זיך אויס אויפן פרישן גראז און
די קליינע דערהינגלעך קריכן
אויף אלע פיר. דער בלויזער הימל
רופט, דאס גרינע גראז גלעט, ער
שפילן בארג שפאָרנט אן די אומ-
באווסטע ספאָרטיווע אמביציעס
די וואָס זיי האָבן געוואָלט

די ערשטער יונגער יאָגן פֿאַרזי-
די קינדער ערצן זיך מיט
ישראל דער פּוילישער גיט
קוראזש: נאָ אַביסעלע, קינדער
נאָ אַביסעלע, און מיר קומע
אָן!
דאָס טראַדיציאָנעלע אַפֿר־אַר-
אוי ערנעקן און מיטן באַרג, נישט
וויסן פֿון אַ קוואַל, שטעלעס
זיך אָפּ, וויל דער צעהיטצע
עולם זיך אַ וואַרע פֿון אויפֿ-
קאלטן אַמסער, זיי אַפֿהאַלטן קומע
אָן מיט גרויס מיינע...

יידן פון רומעניע האָבן, צו לעבן
אלס פרייע און גלייכע בירגער
פון זייער לאנד, און בלייבן אין
איינוועגס, אויב זיי ווילן דאָס.
צו העלפֿען צו דער רעליגיע און
בא די יידישע טראַדיציאָנעלע
מוסות?

חיים ביים סדר

מען גענובן פאטערנאצן, א
מייל פון די אורחים, האָבן ביי-
געטייירט צו דעם מיט, א נרוי-
נעם צאל האָס אונטערן נישט
באצאלס אָבער מ'האָט נישט גע-
טאכט קיין עטלס אונטערמייד
צווישן זיי אַלע עטלעכע זיי געווען
גלייכע, ליבע אורחים.

אויבאָן זענען געוועזן דער בר
הכולל, די אנדערע מנהגים פון
דער פעדעראציע פון די יידישע
קהלות ווי אויך הער שטאדל
דזשעראזי און די אנדערע פאָר-
שטיינער פון א.ש.ד.ק. אונדער
טהני רוחני, און נאָך יאָר ביי-
שפיל אויף די אנדערע מנהגים
פון דער קהלה, האָבן אָנגעהויבן
צו פראווען פסח ביי דעם סדר.
אזוי ווי אין די פאָרעקע יאָרן
האָט דער עווענט געמאכט א
סיפּן איינדרוק.

(המשך אינעם נעמען 9)

הכלל, דער יונגער עולם זעצט זיך אויס, אָדער ריכטקער צײַגט לויט זיך אויפן גרינע גראַז. קוקט אין הימל אייניג בײַ עס שווינדלט אַזש, בײַ עס באַפאַלט אַ דרימל, די שטאַרקעײַ באַרען זיך, יאָגן זיך נאָך, שטעפּען זיך, שרייען ווי אין וואַלד.

— לאסור שיסן, בעסן זיך
עסלעכע קריגערישע קולות.
— קורם אפעסן, רענאָר וועט
איר זיך שפּילן, עטפערט זאָ=
לעך דער רבי. לויט זיינעם א
דעמאָקראַטישן איינפיר נעמט דער
באהעלפער צוכוין דאָס עסן פון
אלע קינדער און מע ברויט א
טיש בחברותא, אלעמען גלייך.

אָפּגעקעסן, אָפּגעטרוקען, אָפּ-
גערום, נעמט שוין צו זיך
כדי זיין, מען פאררונט זיך ווער
עס שיסט חזקער, וויסער, איבערן
בארג לויפן מעלפאן-סלויסעס,
פרוויט מען זיין העכער פון די
דראָסן, און פאָמער מאַכט זיך,
אז מע קען עמעצנס פויל נישט
געפֿיען, איז דער שיסער אן
אמטער העלד.

קוין שטענדיגע ווערן נישט

אויסגערופן, טראָפּאָפּעלערס ווערן
נישט צוגעמילט, אָבער א זיג
איז א זיג און א גיבור בלייבט
א גיבור.
...וואָכנזוי וועט מען אין חדר
און אין שולע (אייניקע קינדער
גייען פֿאַרמיטאָג אין שולע, נאָכ-
מיטאָג אין חדר) נישט אויפֿ-
הערן אַרומרעדן דאָס גיין אויפֿן
„באָרג סיני“.

...אין דער חיים וואינען אין
גלעזער די מעלדלבווען, וואס
קונדער האבן אהייסעבראכט.
אין הויזלעך שטענען סאמאראגערן
זיך אשויבלעך וואס מע האָט
אויפגעקליבן בעהן שאצור.
און אין חדר ווערט פלייסן
גלעזערס לבבד שביעות. אלד
וועט מען גיין אין וועלדל ריוסן
גרינס אויף שבועות.
י. קארא

צייט-שריפט

פונעם רומענישן רעליגיעזן יידנטום

א בריוו פון הער

דר. נחום גאלדמאן

דער פרעזידענט פון יידישן וועלט-קאנגרעס הער דר. נחום גאלדמאן, האָט זיך געווענדט צום רב הכולל דוד משה רוזן, וויס פאלגנדיקן בריוו:

האיבער אין זייער גענערעלע פריינט,

צוריקגעצויגן קיין זשענעוו, אייל איר מיר, אין נאָמען פון מיין מיטאָרבעטער און אין מיין פרעזענטלעכן נאָמען, אויסצורדיקן אייד און אייערע קאַלענן, אונזערע בעסטן דאנק פאר דער הונדערטער נכנסת אירחים אין פאר די גרויסע איבערלעבענישן וואָס מיר האָבן דורכגעמאכט אין די עפֿטלעכע טעג וואָס מיר האָבן פארבראכט אין ביקארעשיש. די דאָזיקע נסיעה וועט מיר בלייבן אין זכרון און איר דאנק אייד פאר דער מעגלעכקייט וואָס איר האָט מיר גע- געבן צו מאַכן דעם דאָזיקן כאַוור אין רוסעניע. אלץ איז נעווען הונדערטער אָרגאניזירט. די דאָזיקע טעג זענען פאר מיר נעווען נאָך א באַזויי, וואָס פארא גליק דאָס רומענישע יידנטום האָט, צו האָבן איר אלס מנהיג, און ווי דאנקבאר ס'דארף אייד זיין דאָס יידנטום פון דער וועלט און פון ישראל פאר אלץ וואָס איר האָט אויפגעשטן אין די דאָזיקע יאָרן פאר דעם וואָס איר ס'זאגט ווייטער אויף.

מיט די כעסעס נרוםס אייד און אייערע פריינט.

אייער

דר. נחום גאלדמאן

זשענעוו דעם 17טן אפריל 1967.

הער דזשארדאן און דער רב הכולל ביים פארטיילן מענטחיסין
DI Jordan și dl Șefrabin vizi-
tează Sinagoga Mare la distri-
buirea de Muus-hitn.

באָר-שול, פון כעסעס 500 פערזאָן.

דער רב הכולל האָט ווא-
רעם באגרייסט און געגעב-
זיין ברכה די אירחים צום סדר.

דינסטיק, דעם 25טן א-
פריל 1967 האָט הער פראָפ.
ד. דאָנאָר גענערעל סעקרע-
טאר פונעם קולטוס-דעפאר-
טמאנט ביים מיניסטער-
ראט, אויפגענומען אין אוי-
רעניגן די הערן מיטארלן
דזשארדאן און משה לעווין,
פון דער אייראָפּעישער אָנ-
פירונג פון דער אָרגאניזאציע.
די נעמט זענען באַגלייט גע-
וואָרן פון דעם רב הכולל
דר, דוד משה רוזן און הער
ארוו. עמלי שעכטער גענע-
ראל-סעקרעטאר פון דער פער-
עראציע פון די יידישע
קהלות. די אוידיעניג איז פאָר-
געקומען אין א פריינטלעכער
און פארטייטענדיש-פולער א-
פאָסערע.

דער באזוך פון הער טשארלז דזשארדאן

דעם ערשטן אויפדערנאכט פסח (24טן אפריל 1967) האָט דער רב הכולל דר. דוד משה רוזן, אין זיין יום-טוב-ריקער דזשארדאן וואָרעם באגרייסט דעם הער טשארלז דזשארדאן, דאן עקזעקוטיוו וויצע-פרע-זירענט פונעם דזשארדאן-וועל-כער איז בינגעווען ביים דא-וועגען איר דער באָר-שול. דער רב הכולל האָט אָנגעוויזן די וויכטיקע אקציעס וואָס די פערעראציע פון די יידישע קהלות האָט פאנאנערנע-וויכטיק ביו היינט, מיט דער שטיצע פון דעם שטאט און מיט אירע אייגענע מיטלען, כדי צו העלפן וקנים און-טראנקע יידן, און האָט אויס-געדריקט זיין פרייד, וואָס פאר דער צוקונפט זענען, אין דער היינטיקער, געליינט

נעוואָרן יסודות פון א מיט-ארבעט צווישן דער פערע-ראציע און דעם דזשארדאן-הוב — האָט ווייטער געזאָגט דער רב הכולל — אז צו זאמען, יידן מיר און פון מעריב, לעבנדיק אין פארשידענע סאָציאלע סיס-טעמען, זאָלן מיר אונטער-שטיצן יעסוערע אקציע וואָס איז ססונג צו ברענגן אן אינטערנאציאָנאַלע אפ-שאפונג, צו פארשטעלן די פרידלעכע קאָעקאָסעניג צווישן פערע, צו שלום. הער טשארלז דזשארדאן האָט אויסגעדריקט שבתים דער רומענישער מדינה פאר דער פולשטענדיקער רעליגיע-ווער פרייהייט און פאר דער שטיצע וואָס זי גיט

דעם ערשטן אויפדערנאכט פסח (24טן אפריל 1967) האָט דער רב הכולל דר. דוד משה רוזן, אין זיין יום-טוב-ריקער דזשארדאן וואָרעם באגרייסט דעם הער טשארלז דזשארדאן, דאן עקזעקוטיוו וויצע-פרע-זירענט פונעם דזשארדאן-וועל-כער איז בינגעווען ביים דא-וועגען איר דער באָר-שול. דער רב הכולל האָט אָנגעוויזן די וויכטיקע אקציעס וואָס די פערעראציע פון די יידישע קהלות האָט פאנאנערנע-וויכטיק ביו היינט, מיט דער שטיצע פון דעם שטאט און מיט אירע אייגענע מיטלען, כדי צו העלפן וקנים און-טראנקע יידן, און האָט אויס-געדריקט זיין פרייד, וואָס פאר דער צוקונפט זענען, אין דער היינטיקער, געליינט

אזוי האָבן מיר געפראוועט פסח...

ווייזן פון די נאָעמעסעס גרעסערע קהלות. זענען איר געווען גענוג פאלג, ווען די פערעראציע האָט ארויסגעשטעלט פון בוקא-רעשט פערקער אין ארמאשאפט ווו ס'איז פאראן איין איינציקע משפחה. צי טאקע איז איינציקער ייד. די איינציקע משפחה, צו דעם איינציקן יידן האָט מען איר נישט פארגעסן, ווייל לויט א-נ-רע פון אונדזער מנהיג רוחני דער רב הכולל דר. דוד משה רוזן, האָט קיין שום יידן, וואָס האָט געוואלט האלטן פסח, נישט געדארפט פעלן די הצטרכות אויף יום-טוב, און אזוי איז טאקע געשען.

מען האָט קיינעם נישט פארגעסן

מ'האָט קיינעם נישט פארגעסן. מ'האָט נישט פארגעסן די תל-מידים פון די תלמוד-תורה'ס. מ'האָט נישט פארגעסן די סטראדיציאנאליסטן, פון חסי-דיס און די גאר פרומע יידן. מ'האָט נישט פארגעסן די זקנים, פארנאכט און די יעניקע וואָס האָבן נישט שטענדיק פאר-מיט זיין האָט די קהלה, די אָנפירונג, געהאלטן אופן אויג, כדי זיי זאָלן איר קאַלעבן און חג שמחה, האָט מען די אלע וואָס באקומען הילף, פונקט ווי פונדעראציע. געשיקט האָט די געוויינטלעכע חודשעלעכע הילף, א שפעציעלע שטיצע אויף פסח, און ועל כולם, האָט מען ארויסגעשטעלט (העסטן אויף זייט 10)

אין דעם דאָזיקן נומער פארעפנטלעכן מיר מערערע בילדער פון בוקארעשט און פון דער פראָוויני, וועלכע ווייזן וויאזוי מ'האָט געפראוועט אין פארשידענע רעסער, פסח תשכ"ו. כדי פלאַרער צו מאַכן די בילדער, וועלן מיר צוגעבן עפֿטלעכע דאטעס און ציפערן:

דער קלימאט אין וועלכן מ'פיערט דעם יום-טוב

איבערן גאנצן לאנד אן ערד פון 190.000 קילא, נאָר אפילו מיט מצה-שמירה און האנט-מצות האָט מען פארגעסן די פרומע יידן, כאָטש מ'האָט געוואלט אז זייער צאָל איז זייער קליין. די מצה-שמירה האָט מען גע-בראכט פון האַלאַנד, און די האנט-מצות פון קוממיות-ישראל. דער פארקויף פון מצות און

קודש כל די פארשטחדיקע א-מאָפערע. אזויזיין די פריער-דיקע יאָרן, איז אויך דאָסמאָל דער יום-טוב געפיערט געוואָרן אין פולשטענדיגער פרייהייט, אפּטעיהדיקע אלע מנהגים און די נים. כדי דאָס צו אילוסטרירן האָבן מיר אונטער דער האנט אומצא-ליקע ציפערן, פאקטן, ביישפילן. מיר האָבן אויך באקומען א גרויסע

צוזאמנארבעט צווישן דער פערעראציע פון די יידישע קהלות און א. זש. ד. ק.

הער משה לעווין פון דער זשענעווער אָנפירונג פונעם דזשארדאן מיטגעטראכט, כדי אונדז צו געבן די מע-לעכקייט דורכצופירן דאָ, די התחייבות וואָס מיר אונטער-האָבער יידן וואָבן אויף אונדז אויפגעלייגט, זינט 50 יאָר — דעם חוב צו שטיין און דינסט פון די יידן, סיי ווי זיי געפונען זיך.

הער דר. רוזן האָט אויס-געדריקט די איבערצייגונג, אז א קאָאָרעאציע צווישן דעם "דזשארדאן" און דער פערעראציע וועט זיין פון גרויס באַזייטונג פאר דער יידישער סטראדיע פון דער מעניע. די דאָזיקע איינפא-שטענדעניש איז א נייער סימן אויף אַפּענעוואַכט גע-וואָרן דער האַלטער קריג וועלכער האָט, לאנגע צייט, אונדז געשטערט צו ארבעטן באַזאנד מיט אונדזערע ברי-דער פון דער זעלבער רע-ליגיע, פון אונדזערע לענדער — האָט געזאָגט דער רב הכולל אויף ווייל די אונט-שפאנונג וועט ווייטער גיין און דער אינטערנאציאָנאַלער קלימאט וועט זיך דערוואַנדלן וועלן זיך עפענען די וועגן פאר די צוקונפטיקע פאר-בינדונגען צווישן די יידן פון רומעניע און די יידן פון אונדזערע לענדער.

הער דר. רוזן האָט אויס-געדריקט די איבערצייגונג, אז א קאָאָרעאציע צווישן דעם "דזשארדאן" און דער פערעראציע וועט זיין פון גרויס באַזייטונג פאר דער יידישער סטראדיע פון דער מעניע. די דאָזיקע איינפא-שטענדעניש איז א נייער סימן אויף אַפּענעוואַכט גע-וואָרן דער האַלטער קריג וועלכער האָט, לאנגע צייט, אונדז געשטערט צו ארבעטן באַזאנד מיט אונדזערע ברי-דער פון דער זעלבער רע-ליגיע, פון אונדזערע לענדער — האָט געזאָגט דער רב הכולל אויף ווייל די אונט-שפאנונג וועט ווייטער גיין און דער אינטערנאציאָנאַלער קלימאט וועט זיך דערוואַנדלן וועלן זיך עפענען די וועגן פאר די צוקונפטיקע פאר-בינדונגען צווישן די יידן פון רומעניע און די יידן פון אונדזערע לענדער.

הער דר. רוזן האָט אויס-געדריקט די איבערצייגונג, אז א קאָאָרעאציע צווישן דעם "דזשארדאן" און דער פערעראציע וועט זיין פון גרויס באַזייטונג פאר דער יידישער סטראדיע פון דער מעניע. די דאָזיקע איינפא-שטענדעניש איז א נייער סימן אויף אַפּענעוואַכט גע-וואָרן דער האַלטער קריג וועלכער האָט, לאנגע צייט, אונדז געשטערט צו ארבעטן באַזאנד מיט אונדזערע ברי-דער פון דער זעלבער רע-ליגיע, פון אונדזערע לענדער — האָט געזאָגט דער רב הכולל אויף ווייל די אונט-שפאנונג וועט ווייטער גיין און דער אינטערנאציאָנאַלער קלימאט וועט זיך דערוואַנדלן וועלן זיך עפענען די וועגן פאר די צוקונפטיקע פאר-בינדונגען צווישן די יידן פון רומעניע און די יידן פון אונדזערע לענדער.

ביקורו של מר צ'רלס דז'ורדן

בדרשתו החגיגית שהשמיע בראשון של פסח בבית הכנסת, "קוראלי-מספלי", בה נכח קהל רב, הביע הרב הכולל לרומניה, דר. דוד משה רון את ברכתו החמה למר צ'רלס דז'ורדן, מנהל ה'נאיונס', שהיה נכח בין המשתתפים. הוא ציין את הפעולות החשובות של הסתדרות הקהילות היהודיות, בסיועה של הממשלה וע"י אמצעים הוא, בתחובת נגשת עזר ליהודים ישראליים והרדיוס את שמחתו שהושם בסיום לשיח תוך פעולה לעתיד בן ההסתדרות ובין ה'נאיונס'. המשיך הרב הכולל — שבו לנגד יחיד, יהודים מסורת וסמל מערב, לא כל אכזבה כאופי משרנו הפנימי, נמשך לתמוך בכל סביבה שסמל להביא לזריח חסול המתיחות הבינלאומית, לזריח דו-קיום ולשלום בין כל העמים. מר צ'רלס דז'ורדן סיכם את הסדרה הרומנית בעד חופש הדת המלא וסיוע שתורמת לתחומי הדת היהודית, בהראותו שהדעות לחופש זה ניתנה אפשרות של קיום והמשך למסורותיה היסודיות של הסתדרות הקהילות. בו בוסן ציין את חלקו בעבר ובהווה של הרב הכולל לרומניה, דר. מ. רון, בחיי היהודים הרומנים.

חידה ל"ג בעומר מהגאון מאיר ליבוש מלבים ז"ל מבוקארעשט

בן לא ילדתי, וזכר לא המלכתי, וימי סהרה ישבתי כאישה; לא ננכתי ולא נולדתי, לא מבחתי ולא סברתי, ושלמתי ארבעה וחמישה — לפני כל ארץ לספר, ומאחרי פני רל אכפר, גל נעול ביניהם בני מתקדשת; אנני כשושנה בארץ הישימון, אל-לפת סאתי את שמעו, יסובו עלי הנערים לבקשת — בסוד קדושים יודע סודי, כי כפלים נתן כיהודי, לא אחמירה ולא אבושה, כי מימי חיי עברו מי שנים, מאשר אהיה בארץ החיים, ועתה הנני בן שלשים ושלשה —

הופיעה ב"הצפירה" גליון 1065, י"ח אייר תרנ"ד, עמוד 463 (1894-5-12).

פרשת בהר

"כי תבאו אל הארץ אשר אני נותן לכם ושבתה הארץ שבת לה... שש שנים תורע שד... ובשנת השביעית שבת שבתו יהיה לארץ" (ויקרא כ"ה, ב-ד).

שאלו תלמידיו כעש"ס את רבם הקדוש לפני פטירתו: מהו הסימן ותאית שתתן לנו, בכדי לתכיר בזה שראוי לסלף מקוסף אחריו שפירתה לזיוע להם הרבית תקדושה הן הסימן והחזות, הצדיק שיא — כי רבם, שיש עצה ותקנה להנצל מסירת הנאווה, סימן שאין הוא ראוי לזכר מקדו ואל תרבען בן הצדיק שיאמר לבס, אולם, שאין שום עצה או תקנה נגד מירת הנאווה, רק אם השית' מרחם על האדם ומצילו מסכירת סכונתו, וזהו הצדיק שראוי לסלף מקדו, וזהו הצדיק, כדרך מקדו, ויש לפרש גם המסוקים הנ"ל, המסוכים על מירת הנאווה, המירה הסכונה כותר שבאדם, "כי תבאו אל הארץ", ואת אומרת אל מירת ההכנה שהיא כבהנית ארץ (שהכל דורסים עליה), עליכם לדעת, אשר אני נותן לכם, שאין להגיע אל המירה הזו רק ע"י סתנת השית' בלבד ולא ע"י שום עצה אחרת בעולם, ואחרי שהגעת למירת ההכנה, גם הנוף יכנס לדורו השבת, לשוב בתשובה, או "ושבתה הארץ", היינו הנוף, "שבת לה", לשוב אל דרכי ח'י, כי סוף-כל-הדבר, על כל אדם לדעת שיש שנים תורע שד... כל סימן של האדם שיש שנים שנה, כדרך מקדו, ויש לפרש גם המסוקים הנ"ל, המסוכים על מירת הנאווה, המירה הסכונה כותר שבאדם, "כי תבאו אל הארץ", ואת אומרת אל מירת ההכנה שהיא כבהנית ארץ (שהכל דורסים עליה), עליכם לדעת, אשר אני נותן לכם, שאין להגיע אל המירה הזו רק ע"י סתנת השית' בלבד ולא ע"י שום עצה אחרת בעולם, ואחרי שהגעת למירת ההכנה, גם הנוף יכנס לדורו השבת, לשוב בתשובה, או "ושבתה הארץ", היינו הנוף, "שבת לה", לשוב אל דרכי ח'י, כי סוף-כל-הדבר, על כל אדם לדעת שיש שנים תורע שד... כל סימן של האדם שיש שנים שנה, כי רבם, שיש עצה ותקנה להנצל מסירת הנאווה, סימן שאין הוא ראוי לזכר מקדו ואל תרבען בן הצדיק שיאמר לבס, אולם, שאין שום עצה או תקנה נגד מירת הנאווה, רק אם השית' מרחם על האדם ומצילו מסכירת סכונתו, וזהו הצדיק שראוי לסלף מקדו, וזהו הצדיק, כדרך מקדו, ויש לפרש גם המסוקים הנ"ל, המסוכים על מירת הנאווה, המירה הסכונה כותר שבאדם, "כי תבאו אל הארץ", ואת אומרת אל מירת ההכנה שהיא כבהנית ארץ (שהכל דורסים עליה), עליכם לדעת, אשר אני נותן לכם, שאין להגיע אל המירה הזו רק ע"י סתנת השית' בלבד ולא ע"י שום עצה אחרת בעולם, ואחרי שהגעת למירת ההכנה, גם הנוף יכנס לדורו השבת, לשוב בתשובה, או "ושבתה הארץ", היינו הנוף, "שבת לה", לשוב אל דרכי ח'י, כי סוף-כל-הדבר, על כל אדם לדעת שיש שנים תורע שד... כל סימן של האדם שיש שנים שנה,

הרב הכולל
דר. דוד משה רון
חיות על "הקריאה"
D-I Şef rabin
Dr. Moses Rosen
semind chemarea
pentru pace în Vietnam

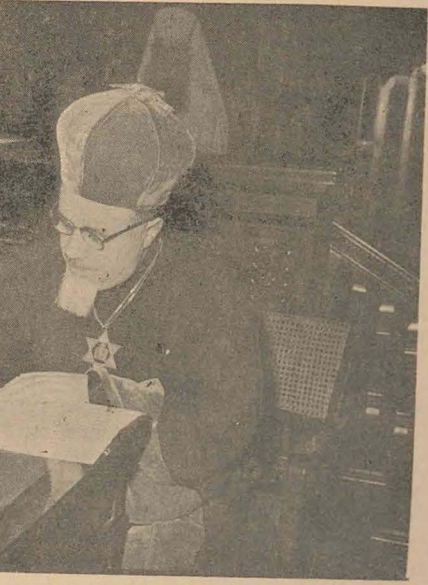
על התורה

דברי תורה מפי חכמי רומניה וגאוניה ז"ל

ובשנה השביעית שבת שבתו יהיה לארץ, רמז על הנוף שניות בקר, ומסילא לא עוד יורע ולא עוד יזמר. על כן יש צורך לכרות את המירה המנוגה הזאת, מירת הנאווה, בששים שנה הקודמות, (הארשור הר"ם מספינקא זל כספרו "אמרי וסוף")

ובשנה השביעית שבת שבתו (שם כ"ה, ד) מצות שבת ומצות שמיטת טעם אחר לתן. שבת מורה על חידוש העולם, שהשית' הפך בתשבת

רעיון העבודה וזה שלחמנותה בתורה הוא בניגוד גמור לדעת

הכמורה והמאמינים שבמולדתנו — אורתודוקסים, קאטולים, רפורמא-סיס, לוסראנים, יוהדים, ארמניים, אוניטאריאנים, מחדשים, באפ-סיסטים ואדוונטיסטים, שבהיותם חזונים רגשות הומניים ודתיים משוכנעים, לוקחים חבל פעיל במאבק של העם הרומני כולו לשען השלום. אנו מרימים את קולנו נגד המלחמה המחרידה הזאת. אנו מרשיעים בהחלט את כל אלה אשר בוויאטנאם או באיזורים אחרים של העולם, מכינים התפשטות המלחמה, מבלי לייחס כל חשיבות לדעת הקהל העולמי.

אנו דורשים בכל התוהו להפסיק בהפצתה של הרפובליקה הדי-מוקרטית וויאטנאם ללא כל תנאים. אנו דורשים להפסיק במבצעים הצבאיים בדרום וויאטנאם והוצאת הצבא האמריקני ושאר יחידות זרות מארץ זו. אנו דורשים להתחשב בזכותו הנושנה של העם הוויאטנאמי שבע-הנסינות לחתוך את גורלו ווא בעצמו בלי כל התערבות מן החוץ. אנו קוראים לכל משמשי בקודש ולקהל המאמינים שלנו שיתמכו גם להבא בהכנתם של אלה שמוחים ושדורשים לשים קץ למלחמה זו, שמספרם הולך וגדל.

אנו פונים בקריאה לכל הדתות שבעולם כולו שיסו אזו קשבת ולב פתוח לשאיפותיו הצודקות של העם הוויאטנאמי ושתלכדו יחד למשן לעקור את המלחמה משרשה ולמנוע השלמת שלום מתמיד ביז האנשים והעמים.

קוראים אנו לכל האנשים הישרים והתמימים להתלכד ולהתאחד ושידורו מממשלותיהם סולידאריות עם מאבקו הצודק של העם הוויאטנאמי.

אנו מבשרים, אב כל הבריות, עושה שלום ומלך חפץ בחיים ובבוננו בין אנשים ועמים, הוא יבדל כל השתדלות ומאמץ למנוע הצלת יצירי האהבים, האנשים, מוהשמדה וכליו. נבקש שלום ודפוחו. בכדי שיתגשם החזון, חסד ואמת נפשו, צדק ושלום נשקו. ייכוננו השלום פלי-אדמות, בכל העולם!

יוסטיניאן, ראש הכנסיה האורתודוקסית הרומאנית
פרידריך מיללר, מנעם הכנסיה האוונגליסטית
קיש אלכסה, מנעם הכנסיה האוניטאריאנית
ג. ארגאי, מנעם הכנסיה האוונגליסטית-לוטראנית
דוד משה רון, הרב הכולל ליהודי רומניה
מחמט יאקוב, מנעם הדת המוסלמית
יוליו נאדי, מנעם הכנסיה הרפורמאטית
דיראיר מארדיקיאן, מנעם הכנסיה הארמנית-נריגוריאנית
פיטרו פליסקה, מנעם הכנסיה הקאטולית
אוגוסטין פראנצ'יסק, מנעם הכנסיה הקאטולית כבווקרשט

הפילוסופים, הפורשים לגמרי מן העולם כנוירות או לאלה השקועים בעבודה בלי הרף, לשים התעשרות. אלה ומאלה כו-פרים בהידוש העולם, כרעיון ההשתגה וקיום העולם.

(הרב מנחם מענדל שפערן זל, רבה הראשון של סיגט, כספרו "דרר אמונה")

...
"וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמו" (שם כ"ה, ל"ה).

הנאב של אצבע קשנה אילו יגרום כאב לכל האברים, כן ראוי שירגיש האדם כעצור חבירו, כאילו הוא אבר מאבריו; כאשר חבירו מנכסיו.

(המשך בעמוד 9)